

ამიტომ კონფერენცია, ააშკარავებს რა მუშების წინაშე „საქართველოს“ პარტიის ბურჟუაზიულ მიმართულებას და მის ლტოლვილობას პროლეტარიატის ფიზიკური ძალა გამოიყენოს თავისი ნაციონალისტური მიზნის მისაღწევად და თანხმდება რა მასთან მხოლოდ ტენიკურ შეთანხმებაზე, წინადადებას იძლევა ენერგიულათ ებრძოლონ მას.

4. „ჰნჩაკის“ პარტია.

რადგანაც პარტია „ჰნჩაკი“ ადგია ორ-პირ პოლიტიკას: ერთი მხრით ნაციონალისტურს და მეორე მხრით სოციალდემოკრატიულს;

რადგანაც, მისი განცალკევებული ორგანიზაციული არსებობა აღმართავს ზღუდეებს სხვადასხვა ერთა პროლეტარიატს შორის და მით ასუსტებს პროლეტარიატის კლასიურ თვითცნობიერებას,—

ამიტომ კონფერენცია, ააშკარავებს რა „ჰნჩაკის“ ამ ორ-პირ მდგომარეობას, წინადადებას აძლევს მუშათა ორგანიზაციებს, ნუ შევლენ მასთან რაიმე პირობაში, თუ არ დროებით ამა თუ იმ პრაქტიკულ კითხვების შესახებ, მანამდის, სანამ ის ერთიანად არ დატოვებს ნაციონალისტურ ტრადიციებს და არ შემოვიდეს. ს. -დ. მუშათა პარტიის ორგანიზაციაში.

5. „დრუშაკის“ პარტია

რადგანაც სომეხთა წმინდა ნაციონალისტური პარტია «დრუშაკი» ამ უკანასკნელ დროს იწყებს თვითმპყრობელობასთან ბრძოლას, კონფერენცია, თანხმდება რა მასთან მხოლოდ ტენიკურ შეთანხმებაზე, წინადადებას იძლევა ენერგიულათ ებრძოლონ მას.

6. კავკასიის წოდებათა წარმომადგენლების მოწვევა

რადგანაც შესაძლებელია კავკასიის ნამესტნიკმა მოიწვიოს წოდებათა წარმომადგენელნი, კონფერენცია ურჩევს მუშათა ორგანიზაციებს, ისარგებლონ ამით, როგორც ერთი საშუალებათაგანით რუსეთის დამფუძნებელი კრების მოთხოვნის გარეშემო მთელი ადგილობრივი საზოგადოების შესაერთებლათ. ამ მიზნით კონფერენცია წინადადებას აძლევს მუშათა ორგანიზაციებს თავივე მოითხოვონ აგიტაციის თავისუფლება და კრების არჩევა საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი და ფარული კენჭის ყრით. ხოლო შემდეგ წარმომადგენელთა შეკრებისა, მათ წარუდგენთ ჩვენი პროგრამის მინიმუმის მოთხოვნილებათ და ამასთანავე მოვთხოვთ, კრებამ დაადგინოს მთელი რუსეთის დამფუძნებელ კრების მოწვევა საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი დაფარული კენჭის ყრით, რაც დასაბუთებულ უნდა იქმნას, სხვათა შორის, იმით რომ მხოლოდ რუსეთის დამფუძნებელ კრებას, ვაუქმებს რა თვითმპყრობელობას მთელ სახელმწიფოში დაამკვიდრებს პოლიტიკური თავისუფლების სრულ გარანტიას თვითეულ მხარეშიაც. წინააღმდეგ შემთხვევაში, პრაქტიკული ადგილობრივი გარანტია არ იქნება მკვიდრი.

7. საქათვალის გაფიცვა.

კონფერენცია, უარსყოფს რა საერთო გაფიცვას, როგორც შეიარაღებული აჯანყების აუცილებელ საფეხურს, აღიარებს საერთო გაფიცვის დიდ აღმზრდელ მნიშვნელობას ჩამორჩენილ პროლეტარ-

იატის და მის ახლოს მდგომ წვრილ ბურჟუაზიაზე და ურჩევს მუშათა ორგანიზაციებს ისარგებლონ ამ საშუალებით რაც შეიძლება ფართო სახელმწიფო ჩამორჩენილ წრეების გასარევოლიუციონერებლათ იქ, სადაც ამას ეკონომიური პირობები ხელს უწყობენ.

8. გლეხებში მუშაობა.

რადგანაც სოციალდემოკრატიის სოფელში მთავარი დანიშნულებაა სოფლის პროლეტარია და ნახევარი პროლეტარია მუშათა პარტიას შეუერთოს, და რადგანაც წვრილი ბურჟუაზიული პარტიები, როგორც „სოციალისტ“-რევოლიუციონერები, ნაციონალისტები და სხ., სოციალიზმის სახელით სოფელთა ქადაგებენ წვრილ-ბურჟუაზიულ აზრებს, როგორც, მაგ., მიწის სოციალიზაციას, კაპიტალისტურ წყობილებაში, „მშრომელი ხალხის სოციალიზმს“ და სხ., რასაც შეუძლია მოსწყვიტოს გლეხობა პროლეტარიატის განმათავისუფლებელ მოძრაობას და ხელი შეუშალოს პროლეტარიატის თვალთა ხედვის ისარის შეთვისებაში,—

კონფერენცია წინადადებას აძლევს სოფლებში მომუშავე ამხანაგთა, უმთავრესი ყურადღება მიაქციონ გლეხების წინაშე ჭეშმარიტი, პროლეტარული სოციალიზმის ახსნას, როგორც მისი განთავისუფლების ერთათ-ერთ საშუალებას კლასიური საზოგადოების უღლისაგან, და ამ მთავარ მიზანს დაუქვემდებარონ ყველა ეკონომიური და პოლიტიკური რეფორმები, როგორც სახსარი მისი განხორციელებისა.

9. გლეხთა ორგანიზაცია.

რადგანაც გლეხობა საზოგადოათ ძნელათ ითვისებს პროლეტარულ სოციალიზმს და მხოლოდ პროლეტარს დანახევარ-პროლეტარს თავისი სოციალური მდგომარეობით ყველაზე უფრო შეუძლია სოციალდემოკრატიული აზრების შეთვისება,

რადგანაც ჩვენმა პარტიამ უნდა ისარგებლოს გლეხობაზე თავისი ფართო გაფლენით თვითმპყრობელობის დაცემის შემდეგაც სოფელში ამ გავლენის გასამაგრებლათ,—

კონფერენცია წინადადებას აძლევს სოფელში მომუშავე ამხანაგთ ახლანდელ ფართო, უმთავრესათ დემოკრატიებისაგან შემდგარ, ორგანიზაციების საზღვრებში, იქ, სადაც გლეხთა ფართო მოძრაობაა, შექმნან წმინდა სოციალდემოკრატიული ორგანიზაცია სოციალდემოკრატიულ აზროვნებაში ყველაზე უფრო მომწიფებულ ელემენტებისაგან. ასეთი ელემენტები შეიძლება იყვენ უმთავრესათ პროლეტარები და ნახევრათ პროლეტარები.

ამ მიზნის მისაღწევად კონფერენცია ურჩევს ამხანაგთ განსაკუთრებითი ყურადღება მიაქციონ სოციალდემოკრატიულ პროპაგანდას.

10. ტერორი.

რადგანაც ამ უკანასკნელ ხანებში სოფლათ გახშირებული ტერორი, ხელს უწყობს რა მკვლევობას, ცარცვას და ძალმომრეობას, არა სასურველ ნაყოფს იძლევა იმითაც, რომ ჩვენს ბანაკში გადმოყავს სრულიად შეუზღებელნი და თითქმის რევოლიუციური მოძრაობის მოწინააღმდეგენი, რომელნიც მზათ არიან პირველ შემთხვევისთანავე დაგ-

ტოვონ და მით ჩვენ შორის დეზორგანიზაცია შე-
მოიტანონ, —

კონფერენცია კიდევ ერთხელ ახსენებს ამხა-
ნაგთ — უარყოფს ტერორი, როგორც უვარგისი და
მაგნე საშუალება ბრძოლისა და დამხმარებელი პრო-
ლეტარიატის კლასიური თვითცნობიერებისა.

11. გადმოსახლება.

1) რადგანაც თანამედროვე გადასახლება ეკო-
ნომიური განვითარების აუცილებელი შედეგია, კონ-
ფერენცია ურჩევს ამხანაგთ ამ მოვლენას მტრულათ
ნუ შეხედებიან, იმეცადინონ გადმოსახლებულნი
სოციალდემოკრატიულ პარტიას შემოუერთონ და
ებრძოლონ იმ ბურჟუა-ნაციონალისტების პარტიებს,
რომელნიც სარგებლობენ გადმოსახლებით ნაციო-
ნალისტური ფენების ასაღელვებლათ.

2) რადგანაც, კერძოთ, გლწთა კავკასიაში
გადმოსახლება არის მეფის მთავრობის მიერ მიღე-
ბული ზომები თავისი რეაქციონური პოლიტიკის
გასატარებლათ, რითაც იტანჯებიან როგორც გად-
მოსახლებულნი, ისე ადგილობრივი მცხოვრებნი,
რომელთა შორის ისინი ესახლებიან;

და რადგანაც ამ ნიადაგზე ხშირად მათ შორის
ნაციონალური განხეთქილება ტყდება, —

კონფერენცია, უარყოფს რა მთავრობის საზი-
ზლარ პოლიტიკას, ურჩევს ამხანაგთ აღსანიან თვით-
მპყრობელობის ამ მსხვერპლთ გადმოსახლების ნამ-
დვილი მნიშვნელობა, მათი სიღატაკის მიზეზები და
მით შეუკავშირონ ისინი სოციალდემოკრატიულ მუ-
შათა პარტიას არსებულ წყობილებასთან საბრძოლ-
ველათ.

12. მობილიზაცია.

კონფერენცია აღგენს: დაწყებულ იქმნას ახ-
ლავე სიტყვიერათ და ბეჭდვით აგიტაცია მობილი-
ზაციის წინააღმდეგ და დაჩქარდეს შეიარაღება; მო-
ბილიზაციის დროს დაწყებულ იქმნას გაბედული
რევოლიუციური მოქმედება; ამ მიზნით გაკეთდეს
კავშირი პარტიის ორგანიზაციებთან და სხვა რევო-
ლიუციურ ჯგუფებთან და პარტიებთან.

13. ბათომის კომიტეტის დეკლარაციის ქცევა.

კონფერენცია, იღებს რა მხედველობაში ბათო-
მის კომიტეტის ორი წევრის და ერთი ამ კომიტე-
ტის სხდომაზე დამსწრის განცხადებას, რომ ბათო-
მის კომიტეტმა ხუთი ხმით წინააღმდეგ ერთისა გა-
დაწყვიტა თფილისის კომიტეტის მიერ მოწვეულ
კონფერენციაზე დასწრება; ხოლო 4 ხმით წინააღ-
მდეგ ორისა თავის დელეგატს მიანდო კონფერენ-
ციის კავკასიის სიეზდათ გადაკეთება, აღგენს: ბა-
თომის კომიტეტის დელეგატის საქციელი, რაიცა
გამოიხატა კონფერენციის დატოვებაში, ბათომის
კომიტეტის დადგენილების შეუსაბამო დარღვევა
და წინადადებას აძლევს ბათომის კომიტეტს, გამო-
თქვას ამის შესახებ თავისი აზრი.

14. პარტიის შესაქმნის თაგმჯდომარეს.

მივიღეთ რა სარწმუნო წყაროებიდან ცნობა
შესახებ იმისა, რომ კ. კ.-მიერ მოწვეულ პარტიის
კრებაზე კავკასია წარმოდგენილი იქნება კავშირის
კომიტეტით რვა გადამწყვეტი ხმით, ხოლო თფი-
ლისის კომიტეტს, რომელიც გამოვიდა კავშირიდან,
მხოლოდ რჩევის ხმა ეძლევა, კონფერენცია ერთ-
ხმით აღგენს:

1) პარტიის წესდებით, დამტკიცებული პარ-
ტიის საბჭოს 8 მარტის განჩინებით (იხ. კ. კ. № 89)
კავკასიიდან პარტიის კრებაზე, წარმომადგენ-
ნელობის უფლება აქვს არა კავშირის კომიტეტს,
არამედ თვითველ კომიტეტს ცალ-ცალკე; და რად-
განაც გარდა თფილისის კომიტეტისა არც ბათომის
კომიტეტს გაუფხავნია კრებაზე დელეგატი (და არც
ხმა გადაუცია კ. კ.-სთვის, ცხადია, კავშირის კომიტე-
ტის შემთხვევაში შემდგომ მხოლოდ ორი კომიტე-
ტის წარმოდგენა: თფილისის და ბაქოსი;

2) თუ კ. კ.-მიერ 8 გადამწყვეტი ხმით კრე-
ბაზე კავკასიის წარმომადგენელობა დაფუძნებულია
კავკასიის კავშირის წესდებებზე, უნდა ითქვას, რომ,
რადგანაც ამ წესდებამ დაკარგა ყოველივე მნიშვნე-
ლობა, როგორც წინააღმდეგმა პარტიის წესდების
და პარტიის ადგილობრივ ძალთა ნამდვილ გასწყობ-
ბილების, განსაკუთრებით შემდეგ თუ კომიტეტის
კავშირიდან გამოსვლისა, ამიტომ კ. კ.-მიერ სხვე-
ბის ხმით სარგებლობა არის უბრალო სუბურპაცია
(ძალმომრეობა);

3) ეს სუბურპაცია მით უფრო აღსაშფოთებე-
ლია, რომ თვით კ. კ. ამ უკანასკნელ დროს წინა-
დადებას აძლევდა კავკასიის კომიტეტებს, თვითონ
გაუფხავნათ დელეგატები „უმრავლესობის“ მიერ მო-
წვეულ კრებაზე და მით აღიარებდა მათ უფლებას
კრებაზე პირდაპირი წარმომადგენელობის; მხოლოდ
შემდეგ, როცა კ. კ.-სთვის სასარგებლო შეი-
ქნა მისი აზრის მოწინააღმდეგე კომიტეტების გა-
დამწყვეტი ხმით კრებაზე არ დაშვება, მან ისარგებ-
ლა კავშირის წესდებით, რითაც მას ეძლევა ნება
თვითონ გაუფხავნოს დელეგატები კრებაზე;

4) ამნაირათ, კავკასიის ს. -დემოკრატიულ ორ-
განიზაციების კრებაზე წარმოდგენა იმ სახით, რო-
გორც ახლაა, სრულიად არ შეესაბამება კავკასიაში
მოქმედ ნამდვილ ძალთა განწყობილებასა და გავ-
ლენს და ამიტომ ასეთი წარმომადგენელობა ფაქ-
ტიურათ არის წარმომადგენელობა ცარიელი ად-
გილის.

თანახმით ყველა ზემოთ მოყვანილი საბუთების
სა, კონფერენცია ერთხმით უცხადებს თავის აღშფო-
თებას იმ ორგანიზაციას, რომელიც ეგრეთ-წოდე-
ბულ „უმრავლესობის“ გასამაგრებლათ იჩემებს სხვის
ხმებს, პროტესტს აცხადებს ამ ხმების სარგებლო-
ბის წინააღმდეგ და ითხოვს კრებისაგან, კ. კ. ჩა-
მოსართვას თფილისის და ბათომის კომ. 4 გადამ-
წყვეტი ხმა.

დასასრულ კონფერენციამ ერთხმით დაადგინა:

1) დაარსდეს ცენტრალური ბიურო გამოცე-
მის და სხვა მიუცილებელი საქიროების დასაკმაყო-
ფილებლათ;

2) დაარსდეს ცენტრალური სამხედრო-ტექნი-
კური კომისია;

3) გამოცხადდეს თფილისის კომიტეტის ორგა-
ნო „სოციალდემოკრატი“ კავკასიის სოც. დემ. მუ-
შათა ორგანიზაციათა ორგანოთ, რომლის გამოცე-
მა მიენდო ბიუროს.

კონფერენცია დასრულდა ბიუროს და კომი-
სიის წევრთა არჩევნებით.

დამფუძნებელი კრება.

დამფუძნებელი კრება! აი რას თხოულობს დღეს რუსეთის მებრძოლი პროლეტარიატი, აი საითკენ არის მიბჰრობილი მოწინავე საზოგადოების ყურადღება.

რატომ ვთხოულობთ დამფუძნებელ კრებას? რას ვთხოვთ ჩვენ მას? რატომ პირველ ყოვლისა მიუცილებელია კრება დამფუძნებელი და არა საერო ან კანონმდებელი? ამის გასაგებათ საქიროა ნათლათ ვიცოდეთ, რა არის დასანგრევი და რა დასაფუძნებელი.

მხოლოდ ის სახელმწიფო წყობილებაა მკვიდრი და საფუძვლიანი, რომლის საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ძალა ერთი სათავიდან გამომდინარეობს და, მაშასადამე, ერთ დედა-აზრზე დაყრდნობილი. ყველა ისტორიულ ხანას თავისი საკუთარი პოლიტიკური პრინციპი აქვს, რომელიც ირღვევა თვით ამ ხანის დარღვევით. ფეოდალურმა ხანამ წინ წამოაყენა ტახტი, მეფე და მის დაუმორჩილა მთელი ძალა. აქ მთელი უფლება, როგორც კანონები ისე მათი ასრულება, გამომდინარეობს ტახტისაგან, მთელი მართვა-გამგეობა ხელთ უჭყრია მეფეს და მით ის ხდება თვითმპყრობელი. მეფის თვითმპყრობლათ გადაქცევა წარმოებს არა უეცრივ, არამედ თანდათან ნივთიერ განვითარებასთან ერთათ. რაკი სახელმწიფოს მეთაურობა მეფეს ხვდა — მისი გათვითმპყრობელობა აუცილებელია, ეს ტახტის ბატონობის ლოდიკური შედეგია. ამ დედააზრით იკლდენთება მთელი წყობილება, დაწყებული მინისტრით და გათავებული უბრალო პოლიციელით — ყველა ამ პრინციპის მატარებელი და გამტარებელია. ამოდენა ძალის ერთი კაცის ხელში თავის მოყრა მოხდა ზოგან ძალით, ზოგან ფულით, ზოგან ნებით, არჩევით. რუსეთის ხელმწიფეთა წინაპარი უბრალო აზნაური იყო და ტახტზე ავიდა საერო კრების განჩინებით (1613 წ.). მაგრამ თვითმპყრობელობა ყოველ ღონეს ხმარობს ეს თავისი არსებობის ნამდვილი მიზეზები გადააფუჩქროს და სასულიერო წოდების დახმარებით თხზავს თავის ღვთიურ წარმოშობას და თხოულობს მორჩილებას უზენაესის სახელით. მეფე თავის თავს აცხადებს „მეფეთ მოწყალეებითა ღვთისა“, ე. ი. ღვთის მიერ დაყენებულათ და ყველა მის მოქმედებას ღვთის მიერ ჩაგონებულათ.

ამნაირათ, თვითმპყრობელობა ნიშნავს კანონმდებლობითი და აღმასრულებელი ძალის მეფის ხელში მოგროვებას, ხოლო მეფობა ღვთის დაწესებულებად. აქ ლოდიკა თავიდან ბოლომდის დაცულია, ეს პრინციპის ერთობაა. და აი სწორეთ ამით აიხსნება ის, რომ თუმცა თვითმპყრობლობას კაი ხანია ნიადაგი გამოეცალა, მარა ის ჯერ კიდევ ფეხზე დგას და ამდენ ცხოველმყოფლობას იჩენს.

მეფის ბატონობას ერთიანათ ეწინააღმდეგება ხალხის ბატონობა. როცა საკანონმდებლო და აღმასრულებელი უფლება ერთმევა ტახტს და ბარდება ხალხს — ხალხის უფროსობა აღიარებულია. აქაც მთელი უფლება გამომდინარეობს ერთი სათავიდან, განსხვავება იმაშია, რომ ეს სათავა არა ტახტი, არამედ ხალხი, როგორც ტახტის ბატონობის ლო-

დიკური განვითარება გვადლევს მეფის თვითმპყრობლობას, ისე ხალხის ბატონობის ლოდიკური განვითარება იძლევა — ხალხის თვითმპყრობელობას ანუ დემოკრატიულ რესპუბლიკას. მაშასადამე, ხალხის ბატონობის მკვიდრ საფუძველზე აგება შესაძლებელია მხოლოდ ტახტის ერთიანათ მოსპობით და რესპუბლიკის დამყარებით.

და აი, სწორეთ ამას ვთხოულობთ ჩვენ და ამასვე მოვითხოვთ დამფუძნებელ კრებისაგან.

მაგრამ ვთქვათ, რომ უფლება გაიყო, კანონმდებლობა ჩაბარდა ხალხის ამორჩეულთ, ხოლო კანონების ასრულება მიენდო ტახტს, როგორც ამას ლიბერალები თხოულობენ. ეს ნიშნავს ორი მობირდაპირე ბატონის ერთათ ერთ ალაგას გაბატონებას. ამით პოლიტიკური პრინციპი ორდება, მისი ერთობა იკარგება და ის ორ მეტოქეს ხელში უვარდება. ეს წარსულის აწმყოში გადმოტანაა, მათი კომპრომისია, და რადგანაც მათი ნამდვილი მორიგება შეუძლებელია, ის თავისი ბუნებით და ლოდიკური მსვლელობით ერთმანეთის მტერია, საკმარისია პირველი შემთხვევა, რომ ერთიმეორეზე ამხედრდნ და ბრძოლა გაიმართოს. და მართლაც, ტახტის არსებობა მოასწავებს დატოვებას ყველა იმ ძალების, რომელნიც მასთან დაკავშირებულია: თავდაზნაურობის, ბიუროკრატიის, სასულიერო წოდების, მუდმივი ჯარების და სხ. და სხ., ე. ი. ტახტი რჩება აღჭურვილი მთელი თავისი იარაღებით და განა ის ამას ხალხის წინააღმდეგ არ ამოძრავებს? ის არ ასრულებს ხალხის პალატის მიერ გამოცემულ კანონებს ანდა თავისებურათ ასრულებს და მით ტახტი ხელახლა გაბატონდება ხალხზე. ეს იწვევს ორში ერთს: ან ხელ-ახალ რევოლიუციას და ტახტის სამუდამოთ განადგურებას, ან რეაქციას და ხალხის დამორჩილებას.

ასეთია ლიბერალების კონსტიტუცია და ამას თხოვენ ისინი დამფუძნებელ კრებას.

სოციალდემოკრატიის მოვალეობაა, ლიბერალების მიერ დაგებული ბადე დაღეწოს და დამფუძნებელი კრება თავის მიზნისკენ გააქანოს. ძველი წყობილების ძირიანათ ამოგდება შეუძლებელია მანამდის, სანამ მისი მეთაური მეფობა იარსებებს, სანამ მისი ღვიძლი შვილი — ტახტი ძალაში რჩება. განა შეიძლება მისი დამორჩილება? განა მოსახერხებელია მსახურათ დადგეს ის, ვინც მუდამ ბატონობდა? განა ის ხალხის ბრძანებას ასრულებს, ვინც მუდამ ხალხს უბრძანებდა? სრულიადაც არა, ეს შეუძლებელია და თუ მაინც ის დაგტოვეთ, თუ მაინც მეფობა ვაბოგინეთ, მასთან ბრძოლა ხელახლა უნდა დაიწყოს. შუღლი და განხეთქილება დაკანონდება. არის კი ეს პროლეტარიატისათვის სასარგებლო? სცალია კი მას მუდამ მეფის ძალმომრეობას ეომოს? მისი მიზანია ბურჟუაზიული წყობილების გაუქმება და სოციალიზმის დამყარება. მან ამისთვის უნდა იბრძოდოს. და თუ ის იძულებული განდა მთელი თავისი ძალიდან ტახტთან ბრძოლას შეალიოს, ძველი ნაშთების ამოგდებას მოანდომოს, რანაირათ შეასრულებს თავის უმაღლეს მოწოდებას? ეს იქნება სოციალდემოკრატიის მუდამ დემოკრატიულ ბრძოლაში ჩაბმა, პროლეტარის და წვრი-

ლი ბურჟუას ერთათ მოღვაწეობა, წმინდა კლასიური ბრძოლის ტახტთან ბრძოლით დაბნელება, კლასთა წინააღმდეგობის მიფუჩქება—ერთი სიტყვით ბურჟუაზიის არსებობის გაგრძელება. ცხადია, ლიბერალებს ინტერესია პროლეტარიატი მეფესთან ბრძოლით შეაქციოს და ბურჟუაზია დაავიწყოს, სოციალდემოკრატიის ინტერესია, პროლეტარიატმა ახლავე დასცეს მეფობა და შემდეგ გამართოვებულ ბურჟუაზიას ზოლოდ მოუღოს. მხოლოდ რესპუბლიკაში ნათლათ ყალიბდება თვითეული კლასი, სავსებით აშკარავდება კლასთა წინააღმდეგობა და მედგრათ წარმოებს კლასთა ბრძოლა. აქ ბურჟუაზია ვეღარ ფეარება გვირგვინოსანის სამოსელს, და ვეღარ მალავს თავის მტაცებლობას. ის აქ პირდაპირ ბატონობს და პროლეტარიატიც მას აღვილიათ ხედავს.

მაშასადამე, დემოკრატიული რესპუბლიკა წარმოადგენს არა მარტო დემოკრატიის მკვიდრ ბატონობას, არამედ კლასთა მკათიოთ ჩამოყალიბებას და პროლეტარიატის ბრძოლის ნიადაგის ძველი ნაშთებისაგან გაწმენდას.

პროლეტარიატის მიზანია დემოკრატიული რესპუბლიკა. მაგრამ რადგანაც რესპუბლიკა ბურჟუაზიის პირდაპირი ბატონობაა, ცხადია, ის შეეცდება ეს ახალი სახელმწიფო ძალა პროლეტარიატის წინააღმდეგ ამოძრავს და მისი გაყვლეფა კიდევ უფრო გააძლიეროს. ამიტომ პროლეტარიატის ინტერესია ბურჟუაზიული სახელმწიფო, რაც შეიძლება, დაასუსტოს, მას ბატონობის საშუალებანი შეუძლიროს და სამაგიეროთ ხალხის დასაცავი იარაღები გამარავლოს. და რადგანაც ბურჟუაზია პროლეტარიატს ეკონომიურათ სამუშაო დღის გაგრძელებით ტანჯავს, ხოლო პოლიტიკურათ მუდმივი ჯარით იმორჩილებს,—ამიტომ პროლეტარიატის გამაღონიერებელი სახსრებია სამუშაო დღის შემცირება, შემცირება კანონმდებლობით, და მუდმივი ჯარის გაუქმება.

მაშასადამე, პროლეტარიატის მიზანია 8 საათის სამუშაო დღე და ჯარის მაგიერ ხალხის შეიარაღება. და ამას მოვთხოვთ ჩვენ დამფუძნებელ კრებას.

შეუძლია კი დამფუძნებელ კრებას ყველა ამის დაფუძნება? მას ეს შეუძლია მხოლოდ მაშინ, როცა თვითმპყრობელობა უკვე წელში გატეხილი და დაცემულია. ხოლო ეს კი რევოლიუციით, ხალხის აჯანყებითაა შესაძლებელი. ცხადია, დამფუძნებელი კრება აი ამ აჯანყებულ ხალხის სურვილის გამტარებელია და მას ატარებს იმდენათ, რამდენათ ის მის გვერდით დგას და მეთაურობს. როგორც კი ხალხი თავის იმედებს მარტო დამფუძნებელ კრებაზე დაამყარებს და თვითონ იარაღს დაყრის, იწყება კონტრ-რევოლიუცია ანუ რეაქცია. ყოველივე კრება რაგინდ რევოლიუციურ ხალხის არჩეული იყოს, ყოველთვის ხალხზე უფრო მხდალი და კონსერვატორია. ამიტომ მასზე ძალის დატანება, მისი პროლეტარიატის სასტიკ მხედველობის ქვეშ დაყენება მიუცილებელია. და მხოლოდ მაშინ შეიძლება დამფუძნებელ კრებას პირველ ყოვლისა გააუქმოს მთელი ბიუროკრატიული წყობილება, ადგილიდან გადააყენოს ყველა ბიუროკრატი დაწყებული თვით მეფით და გათავებული „გაროდგომით“. აი მხო-

ლოდ ამ შემთხვევაში შეუძლია მას განაახლოს სახელმწიფოს მთელი მექანიზმი, გააუქმოს მსუდმწიფო ჯარი, სახელმწიფოს ხარჯით შეიარაღოს ხალხი დააკანონოს 8 საათის სამუშაო დღე,—დააარსოს ერთი საკანონმდებლო პალატა, მისცეს მას აღმასრულებელი ძალა (პასუხისმგებელი სამინისტრო),—ერთი სიტყვით, მოახდინოს ძირითადი ცვლილება.

როგორ უნდა მოხდეს დამფუძნებელი კრების მოწვევა?

როგორც ვთქვით, დამფუძნებელი კრება რევოლიუციის შედეგია, მისი გამამტკიცებელი და ცხოვრებაში გამტარებელია. მაშასადამე, მისი მოწვევა მკვიდროთ შეკავშირებულია თვით რევოლიუციის მსვლელობასთან, რაც შეიძლება იწარმოვოს ორი გზით: თანდათან, მთავრობის ნაწილ-ნაწილ დარღვევით, როგორც ეს იყო საფრანგეთში 1789 წელს, ან და უეცრათ, ერთაშათ ამოხეთქით და მთავრობის გადადებით, როგორც ეს 1848 წ. იყო პარიზში. ორივე რევოლიუცია თავდება დამფუძნებელი კრებით, მარა მისი მოწვევა სხვადასხვა ნაირათ ხდება. პირველ შემთხვევაში მთავრობის მიერ მოწვეული საერო კრება ხალხმა გადააქცია დამფუძნებელ კრებათ და მით მოახდინა დიდი რეფორმიუცია; მეორე შემთხვევაში რევოლიუციამ წაშლია მთა დროებითი მთავრობა და მან მოიწვია დამფუძნებელი კრება. რუსეთის რევოლიუცია ჯერჯერობით მიდის პირველი გზით. მთავრობა ნელ-ნელა სუსტდება, ირღვევა და დათმობით ცდილობს სულის შეორჩენას. მან უკვე მოიწვია საერო კრება და ჩვენი მოვალეობაა ის დამფუძნებელ კრებათ გადავაქციოთ. თუ ეს არ მოხერხდა, თუ თვით კრება იმდენათ რეაქციონური გამოდგა, რომ რევოლიუციის შევებძოლა, მაშინ საჭირო იქნება უეცარა აჯანყებით, როგორც კრების, ისე მთავრობის გადაგდება, დროებითი მთავრობის შედგენა და მისი საშუალებათ დამფუძნებელი კრების მოწვევა.

ამგვართ, სოციალდემოკრატიის მიზანია ისეთი კონსტიტუცია, რომელიც მეფობას ერთიანათ მოსპობს, მთელ კანონმდებელ და აღმასრულებელ უფლებას ხალხს გადასცემს, 8 საათის სამუშაო დღეს დააკანონებს, სალდათობას გააუქმებს და ხალხს შეიარაღებს. ასეთი კონსტიტუცია უნდა შეიმუშაოს დამფუძნებელ კრებამ, რომელიც უნდა წარმოშვას რევოლიუციამ საერო კრების ან დროებითი მთავრობის საშუალებით და არჩეულ იქმნას საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი და ფარული კენჭის ყრით.

დროებითი მთავრობა და ჩვენი ტაქტიკა.

როცა საერო კრება ამდენათ სუსტა ან რეაქციონურია, რომ არ ძალუქს ან არ სურს დამფუძნებელი კრება მოიწვიოს ან თვითონ გადაკეთდეს, მაშინ დგება რევოლიუციის უმაღლესი ხანა, ხანა თვით კრების და მასთან ერთათ მთავრობის აარადით გარეკის და დროებითა მთავრობის შედგენას. ამჟამათ რუსეთში დროებითი მთავრობაზე უფრო ღამაწაკაბეჩ, ვინემ საერო კრებაზე; ეგვლას რევოლიუციური პარტია მასზე ოცნებობს, მას ეტრფის და ის გამაქვს ერთათ ერთ მსხნელ საშუალებად. ამ კითხვამ ჩვენს პარტიაშიაც გამოიწვია

ახრთა შეჯახება, ზოგ ჩვენს ამხანაგსაც აღეძრა სურვილი დროებითი მთავრობის შედგენის ან და მისში მონაწილეობის მიღების. სოციალ-დემოკრატიული დროებითი მთავრობა, მუშათა მთავრობა—კადიანის კანტიკუნტათ ამხანაგები. საჭიროა ეს კითხვა ნათლად გამოვსაზღვროთ, საჭიროა ვიცოდეთ, რა ტაქტიკას დავადგეთ და როგორ შევხედოთ დროებით მთავრობას.

რა არის დროებითი მთავრობა და მისი მიზანი?

რა არის სოციალ-დემოკრატია და მისი მიზანი?

როცა აჯახებული ხალხი იმარჯვებს, მაშინ ძველი მთავრობა თავისთავად გაუქმებულია და მთელი მართვადგომეობა რევოლუციონერთ უვარდება ხელში. დგება დროებითი მთავრობა, რომლის მიზანია დამოუკიდებელი კრება მოიწვიოს და სრულიად ახალი წყობილება და შედმივი მთავრობა შეადგინოს. და ი, სახამ ხალხის მიერ არჩეულნი შეიკრიბებოდნენ და მუდმივ მთავრობას განაწესებდნენ, მანამდის ბარაკებზე აღმოცენებული მთავრობა დროებით ქვეყნის საქმეებს განაგებს, რევოლუციის ახრებს ავრცელებს და აღრმავებს და ასე ახალ წყობილებას ნიდაგს უმზადებს. ეს წყობილებაა—წყობილება თანამედროვე, ბურჟუაზიული. მაშასადამე დროებითი მთავრობა პრინციპიალურათ სრულიად არ განსხვავდება მის მიერ გამოწვეულ მუდმივ მთავრობისაგან. ორივე კაპიტალისტურ საფუძველზე დგას და მასზე თავისუფლების შენობას აშენებს. ორივე მტრია თვით-მხერბელობის და თხოვლობენ ბურჟუაზიული საზოგადოების შესაფერ მთავრობას. ამიტომ ვეკლას ის, ვინც ბურჟუაზიულ მთავრობაში, იქნება ის დროებითი თუ სა-მუდმივ, მონაწილეობას მიიღებს, ან მას თვითონ შეადგენს, არის ბურჟუაზიულ სახელმწიფოს გამაგრებელი, არის ბურჟუაზიის მოსამსახურე და ხელის შემწეობი. ცხადია, ასეთი მთავრობის შედგენა შედის ბურჟუაზიულ პარტიას პროგრამაში და მისი შემდგენნი ბურჟუაზია.

სულ სხვაა სოციალ-დემოკრატია; ის ებრძვის არა მარტო თვითმხერბელობას, არამედ ბურჟუაზიასაც. ის ორივეს უცხადებს უნდობლობას, ორივე თავის მტრათ მიანხია და ეძებს საშუალებათ ორივეს დასამარცხებლათ. ის ბურჟუაზიასთან ერთათ არდგევს თვითმხერბელობას, რომ შემდეგ ამით ხელგახსნილმა დაარდვიოს თვით ბურჟუაზია და დამყაროს სოციალიზმი. და რომ ეს მან მოახდინოს, საჭიროა ის გამოშორდეს ბურჟუაზიას, მასთან ბრძოლა უფრო და უფრო გააძლიეროს, პროლეტარიატში კლასიური თვითცნობიერება გააღვიძოს, და ასე მუდმივ ომობისში იდგეს. და განა ეს შესაძლებელი იქნება მაშინ, როცა სოციალ-დემოკრატია ბურჟუაზიულ მთავრობაში მიიღებს მონაწილეობას და შეაჩვენებს მუშას ბურჟუაზიასთან ერთათ ბურჟუაზიული წყობილების სამსახურს? ეს ხომ პროლეტარის გაბურჟუება, სოციალ-დემოკრატის კაპიტალიზმისკენაა? თუ კი დროებით მთავრობაში შევალთ, რატომ მუდმივში არ უნდა შევიდეთ და მით თავიდან ბოლომდის ბურჟუაზიის მონა-მორჩილი არ გავხდეთ?

მეტყვიან: დროებითი მთავრობა, როგორც არჩეულია, რევოლუციონერი, მოითხოვს სოციალ-დემოკრატთა დახმარებას, უამისოთ რეაქცია თავს წამოყობს და ისევ გამაგრდება. კვ სრული ტეშმანობაა, მაგრამ არის დახმარება და დახმარება. დახმარება მთავრობაში ჯდომით, მინისტრთა პორტფელის ადებით მარ-

თლა წინ წასწევს რევოლუციას? სრულიად არა, პირ-იქით ეს იქნება რეაქციის დახმარება და მისი გაძლიერება. და მართლაც, სოციალ-დემოკრატიული მთავრობა იძულებული იქნება მოახდინოს არა მარტო პოლიტიკური, არამედ სოციალური რეფორმები თავის კლასის სასარგებლოთ. პროლეტარიატი მას, როგორც თავის მთავრობას, მოსთხოვს სამუშაოს მოცემას, ხელფასის მომატებას, საშუალოს დროს შემცირებას და სხ. და სხ. და როგორც კი მთავრობა ამ გზაზე შედგება, როგორც კი ის თავის პროლეტარულ სახეს გამოაშკარავებს, მაშინვე გამოიწვევს ბურჟუაზიის პროტესტს, წინააღმდეგობას, შეუგნებელ ბრძოლას აჯახებას, — ერთი სიტყვით დაიწეება კონტრ-რევოლუცია. მარტო სოციალ-დემოკრატთა მთავრობის დახმარება კი სკამარისია, რომ საზოგადოებაში ჩამოვარდეს რეაქცია. ამით სარგებლობს დაცემული მთავრობა და შეშინებულ საზოგადოების მხსნელათ გამოდის, სოციალ-დემოკრატია იწვევს რეაქციას და მით ძირს უთხრის რევოლუციას. ასეთია „კამინისტრებით დახმარება“.

არის მეორე ნაირი დახმარება, დახმარება მართლაც რევოლუციონერი, — ეს მაშინ, როცა სოციალ-დემოკრატია ომობისშია, როცა ის მთავრობის მაგერ ქუჩას პარტიზანობას, პროლეტარიატს წინ უძღვის და ქვეყნიდან მაღლა — მთავრობას — ძალას ატანს. მთავრობაში ბურჟუაზია, მაშასადამე პასუხის მკვლელები ისინია, ხოლო საქმის კეთების თავისუფლება კი არ იქნებათ, მათ კრიტიკაში ედგას ხალხი და თავის მხედველობის ქვეშ აყენებს. ამით მოწინავე ბურჟუაზია შეკავშირებულია დროებით მთავრობასთან, ხოლო დროებითი მთავრობა სურგს უკან დგას სოციალ-დემოკრატია და უკან წასვლას ან ერთ ადგილზე გაჩერებას არ ანებებს. ამ შემთხვევაში სოციალ-დემოკრატია ირჩენს თავის კლასიურ დამოუკიდებლობას, არ ითქვიფება სხვა პარტიებში, ის ხელებს არ იკრავს მთავრობის პასუხის-მკვლელობით და რევოლუციის მიუხედავად თავის ღოღიურ დასვენებას — რეპუბლიკაშიდის. ამანათ, სოციალ-დემოკრატის დროებით მთავრობაში შესვლა ნიშნავს ორში ერთს: ან ბურჟუაზიის მოხმარებას პროლეტარიატის წინააღმდეგ; ან რეაქციის მოხმარებას ბურჟუაზიის და პროლეტარიატის წინააღმდეგ. ორივე შემთხვევაში რევოლუცია აკებს და სოციალ-დემოკრატის სახელი უტყდება. ეს არის ჩვენი პარტიის დარდვევა და ბურჟუაზიულ პარტიასთან ბანკში მუშათა გადასროლა.

მეტყვიან: რევოლუციას ხომ პროლეტარიატი მოახდენს, მაშასადამე დროებითი მთავრობა მას ჩუქრდება ხელში. ვთქვათ, რომ ეს ასეა, მარა ეს კიდევ არ ნიშნავს იმას, რომ გამარჯვებული პროლეტარიატი სოციალ-დემოკრატიული პროლეტარიატია. ვიანვარს რომ პროლეტარიატს გაეპარჯვას, მთავრობას შეადგენდა განხი და არა სოციალ-დემოკრატები. შეიძლება რომელიმე პარტა ქალაქის მართველობა ადგილობრივ სოციალ-დემოკრატის ჩუქრადეს ხელში, როგორც, მაგ., ბათუმში ან თფილისში, მაგრამ მთელი რუსეთის პროლეტარიატი ჯერ ისე განცნობიერებული და შეკავშირებული არ არის, რომ ის სოციალ-დემოკრატიული იყოს და სახელმწიფო ძალაც მან ირგუნოს. სწორედ ამ ბრძოლაში, უფუძნაირ ბურჟუაზიულ მთავრობასთან ომობისში უნდა მოხდეს მისი განცნობიერება, აქ იტყდება მისი ბრძოლის იარაღები, კავშირდება თითონ და იკავ-

შირებს უყვალა უკმაყოფილო კლასებს. ესენი თანდათან გადაეყარა დემოკრატიულ შეხედულებიდან სოციალისტურ-სუ და ასე მხადდება ზრდაეტიკრიატი თავისი დიქტატურის გამოსაცხადებლათ და სოციალური რევოლუციის მისახდენათ. შეიძლება ეს რევოლუცია მოეყვას ახლანდელ ბურჟუაზიულ რევოლუციას, შეიძლება უკანასკნელი შეიქმნეს ზირველის შესავლათ, მაგრამ რეგორც და რა გზითაღ უნდა ის მოხდეს, — უყვილებლათ საჭიროა ერთი კარგი მკობა: ზრდაეტიკრიატის ბრძოლა მთელ ბურჟუაზიულ საზოგადოების წინააღმდეგ. მხადლათ ასეთი ბრძოლის შედეგია ზრდაეტიკრული რევოლუცია, მხადლათ მის მიერ წარმოშობილი დრტებითა მთავრობა იქნება სოციალდემოკრატიული მთავრობა, რამელიც დაამყარებს სოციალიზმს.

აქედან ცხადია ჩვენი ტაქტიკა ბურჟუაზიულ დრტებითა მთავრობის მიმართ: მსხც, ისე რეგორც სარტკრებს, ვაუჩებთ ჩვენ მხედველობის ქვეშ, არ ვანებებთ თავის ნებასე იმექმედს, ძლას ვატანთ თავისი რევოლუციური ენერგია ერთიანათ დახარჯოს, რევოლუცია ბადლმდის მიიყვანოს. მს ჩვენ მხარს ვუჭერათ იმდენათ, რამდენათ ებრძვის თვითმხრბადლბას, და ვაბრძვით იმდენათ, რამდენათ მხარს უჭერს ბურჟუაზიას. ამ ბრძოლაში რნობეკრდება ზრდაეტიკრიატი და მხადდება ნიადგი სოციალისტური რევოლუციისა.

მართვლი ნაციონალისტები.

1. ავტონომია.

ჩვენი ნაციონალისტები დიდ ფაცა-ფუცში არიან: მუშათა მოძრაობამ ესენიც გამოადლია, ააქყოლია და მუდამ მხადლნი გაამამაცა. ახლა ისინიც თხოულობენ „რფფორმას“, ადგენენ რეზოლიუციებს და ხანდახან კიდევაც იმუქრებიან, „ავჯანყდებითო“. ერთი სიტყვით, გრბობდოვის ცნობილი გმირივით ხმაურობენ და ხმაურობენ.

ვინ არიან ესენი და რა სურთ მათ? მათი მიზანი და ვინაობა კაი ხანია ვავაცნო მათმა ორგანომ „საქართველომ“. ის ჯერ კიდევ მეოთხე ნომერში სწერდა: „მოსაპოვებელი და საბრძოლველი საგანი ეროვნული ავტონომია ვვაქვს. მაშასადამე, ერთი რაზმი უნდა შედგეს ყველა იმ მებრძოლთაგან, რომელთაც სწადია ამ ავტონომიის მოპოვება“. ესენია „გაბედული თავად-აზნაურები“, „ქართველი ეპისკოპოსები და ლეღლები“, „გაბედული ინტელიგენტები“ და სულ ბოლოს ამ კომპანიაში იწვევს გლეხს და მუშას. და აი, „საქართველოს“ გამოეხმაურა აზნაურ-თავადები, ხუცებ-ბერები, ექიმ-ადვოკატები და შეადგინეს „ერთი რაზმი“ ეროვნული ავტონომიის მოსაპოვებლათ. თფილისის და ქუთაისის თავად-აზნაურებმა დაადგინეს თავის კრებებზე: ავტონომიის მოთხოვნა, იმერეთის სამღვდლოების კრება „ეკლესიის ავტონომიას“ ითხოვს, ინტელიგენტთა კრება ხომ უავტონომიოთ არც იწყება და არც თავდება. ერთი სიტყვით, შედგა „საქართველოს“ „ერთი რაზმი“, რაზმი ჩვენი გაბატონებული კლასებისა. ამ რაზმში, რეგორც მოსალოდნელი იყო, არ არის გლეხი, ხელოსანი, მუშა — ე. ი. არ არის ქართველი ხალხი. „რაზმი“ და ხალხი სრულიად სხვადსხვას თხოულობენ, სხვადსხვა გზით მიდიან და მით დგება ორი დიდი პარტია,

როი მოპირდაპირე ბანაკი. ქართველი ხალხი იბრძვის არა თავის ეროვნობისათვის; არამედ ყველა ეროვნების გაკირვებულ ხალხთან ერთად ებრძვის ცელილებისათვის. ის საქართველოში არ ცალკევდება სხვა ეროვნებათაგან, პირიქით, ის ხელი-ხელ ჩაკიდებული მიდის სომეხ, ოს, მაჰმადიან, რუს და სხვა ხალხებთან. ყველა ეს გაკირვებულნი და ვავლეფილნი ერთდებიან ერთი დროშის ქვეშ, ეს დროშაა მუშათა პარტიის.

და აი, ჩვენი ნაციონალისტები ცდილობენ თავისი „ეროვნული ავტონომიით“ ეს ერთობა დაშალონ და მუშათა პარტია შემუსრონ. რატომ ისინი ასე ეტრფიან ეროვნულ ავტონომიას და რატომ უარყყოფთ ჩვენ? ამის გასაგებათ საკმარისია ვიცოდეთ, თუ რა არის ნაციონალიზმი.

ყოველგან, ყველა ერში არის ისეთი დასი, რომელიც თავის მთავარ მიზნათ ისახავს; რომ თავის საზღვრებში მცხოვრები სხვადსხვა ერები შეავიწროვოს, შეაწუხოს, სულიან ხორციანათ ვავლეფიფოს და ასე თავის საწველ ფურათ გაიხადოს. რუსეთში ამ პარტიის მეთაურია „ნოვოე ვრემსა“ და „მოსკოვის უწყებები“, ეს მთავრობის პოლიტიკაა. ესენი ცდილობენ ამ გზით დათესონ შური და განხეთქილება სხვადსხვა ერის მუშათა შორის, გადაკიდონ სხვადსხვა ერის გლენჯაკობა და ასე ორივეს დასუსტებით და დაცალკევებით მაღალმა კლასებმა ხელი მოითბონ. ცხადია, ერთი ერის გაბატონება იქ, სადაც მრავალი ერები ცხოვრობენ; პირდაპირი ინტერესია გაბატონებული კლასების, სსარგებლოა ვამყვლეფელთათვის და, მაშასადამე, ნაციონალიზმი მათი იდეოლოგიაა.

სწორედ ამ მიმართულების მოკიქულებია ქართველი ნაციონალისტები. მათი ეროვნული „ავტონომია“, მათივე განმარტებით, ნიშნავს ქართველების გაბატონებას საქართველოს საზღვრებში (თფილისის და ქუთაისის გუბერნია, ბათუმის, სოხუმის და ზაქათალის ოლქები). ეს არის ყველა ამ ადგილებში გაბატონება ქართული ენის, ქართული სკოლის, სსამართლოსი, ქართული პოლიციის, კანონების — ერთი სიტყვით ქართული მთავრობის. (იხ. „საქართველო“ № 2). „ქართველი ერის მმართველი უნდა იქმნეს თვითონ ქართველ ერის მიერ არჩეული პირები, რომელნიც თფილისში იქნებიან შეკრებილნი (ქართული პარლამენტი). საქართველოს შინაურ საქმეებში ვერავინ ჩაერვვა, ვარდა ქართველი ერის მიერ არჩეული პირებისა“ — სწერენ ისინი (იხ. წიგნაკი „მშრომელ ხალხს“, გვ. 5). მაგრამ საქართველოში ხომ მარტო ქართველები არ ცხოვრობენ, მათ მიერ ნაჩვენებ საზღვრებში ხომ სხვა ერთა ნაწილებიც მოსახლეობენ: აქ არის სომეხი, ოსი, ლეკი, რუსი, აბხაზი, თათარი და სხვ. ქართველების მათზე გაბატონება რით განირჩევა დღევანდელი მთავრობის ნაციონალურ პოლიტიკისაგან? ჩვენს ნაციონალისტებსაც ეს სურთ. ეს ვაგბატონები აღარც კი მაღვენ თავის შოვინისტობას და პირდაპირ აცხადებენ: ზაქათალის ოლქში, სადაც ქართველობა უმცირესობაა, ქართველობა უნდა უფროასობდეს; ბორჩალოს მაზრაში, სადაც თათრობა უმრავლესობაა, ქართული მთავრობა უნდა

თარგობადეს, ერთი სიტყვით, ერთი ერთი ყველას ჟნდა ავიწროებდეს და ჯგენიდიოსო. „ეროვნული ავტონომია“ ჩვენში ნიშნავს ეროვნულ დევნას, შუღლს და განხეთქილებას. ის არის ერთა თანასწორობის უარისყოფა და სხვადასხვა ხალხის ერთმანერთზე ამხედრება. ეს ჩვენი პატარა ჩიკუნის ძირბუდიანათ აფორიაქებაა, აფორიაქება უნაყოფო და მივებელი. ჯერ ავტონომია არ გვაქვს და ჩვენმა თავად-აზნაურებმა და მათ ამყოლმა ინტელიგენტებმა უკვე წამოყვეს თავი ოსის გლებთა წინააღმდეგ და ემზადებიან მათ იარაღით გაჟლეტას. და მერე იკით რატომ? ისინი ხომ ქართველები არ არიან! მათი აზრით არა-ქართველთა გაყოფა დაუსჯელათ შეიძლება და თუ მათაც აღამიანური ცხოვრება მოიხზოვს, — ქართველებს იწოდებენ მათ წინააღმდეგ, დაჰკარით, როგორ ბედვენ ეს გადამთიერონო! რა იქნება მაშინ, როცა ავტონომია გვექნება! აი ჩვენი ნაციონალისტების ნაციონალური პოლიტიკა და მას გვახვედრებს თავზე თავისი ავტონომიით. ქართველობის გაბატონებით ბატონდება არა ქართველი მუშა, არამედ ქართველი ხოცებ-ბერებ-აზნაურები და მათი ამყოლ-დამყოლნი. დაჯალიანებული მემამულე ამით ფიქრობს გლებთა ბრძოლის გამარჯვებას და სხვა ერთა შევიწროებით თავისი ქონების დაბრუნებას. ჩვენი სასულიერო წოდება ავტონომიით ლამობს დაკარგული გაგონის აღდგენას და ხალხის ძველებურათ გაყოფა-გამოყრებას. დიდ მადიანი ინტელიგენტები „ქართულ სახელმწიფოში“ გაინოვნიკებით და მალალი ადგილების მიღებით ფიქრობენ თავისი ძალის განდიდებას (ტყუილად კი არ უნაროდა „ივერიას“ ამილახვარის ბაქოს ჯალათათ დანიშნა); ჩვენი ბურჟუები სხვა ერის ბურჟუათა შეზღუდვით თავის ქისის გატენის პლანს აწყობენ. აი ეროვნული ავტონომია! ეს გამყვეფელთა ჯიბის პოლიტიკაა.

ზოგი მორცხვი ნაციონალისტი იძახის, ქართულ ავტონომიაში სხვა ერებს არ შევავიწროვებთ, ისინიც «თავისუფალი» იქნებიანო. ასეთი ლთაიებით ვერავის გააბრიყვებენ, ეს გულუბრყვილოთა მისატყუებელი საკენკაა. ვიმეორებთ, რომელსამე საზღვრებში ერთი ერის გაბატონება მოასწავებს იქ მცხოვრებ სხვა ერების დამორჩილებას და შევიწროვებას. ასეთია ეროვნული პრინციპის ლოდიკა და მისი თავიდან აცილება შეიძლება მხოლოდ თვით ამ პრინციპის მოსპობით.

ამ ნაირათ, ეროვნული ავტონომია — ეს თავად-აზნაურობის და სამღვდელთაების გაძლიერებაა, ეს „საქართველოს“ შედგენილი „რაზმის“ გაბატონება და ქართველი ხალხის გზაკვალის აბნევაა.

რას მოუტანს ეროვნული ავტონომია მუშახალხს? მუშის ინტერესია შეუერთდეს სხვა ერის მუშას და ერთათ შეებრძოლონ თავის მტანჯველთ. ისინი საერთო ბრძოლით ამენდებიან, დაცალკევებით — დაიქცევიან. და აი, ეროვნული ავტონომია, ავლებს რა განხეთქილებას სხვადასხვა ერთა შორის, ერთმანერთს აშორებს ამ ერთა მუშებს და ასე დაუძლიერებულნი აღვალათ საყვლეფი რჩებიან. კლასთა ბრძოლა სუსტდება, პროლეტარიატის შეგნება

ბნელდება, ერთა ბრძოლა მატულობს და ძლიერდება. ის პირდაპირი ინტერესია ქართველთა მუშახალხის და არა პროლეტარიატის. მხოლოდ ბურჟუაზია ცდილობს მუშებში განხეთქილება ჩამოაგდოს და მით მათ ზურგზე თავისუფლათ ინავარდოს. მუშის ინტერესი მოითხოვს არა სხვა ერის მუშაზე გაუპირატესობას, არამედ თავის ბურჟუაზიაზე გამარჯვებას. ქართველი გლების მტერია არა სომხის გინდ ოსის გლესი, არამედ ქართველი მემამულე და აი, მოდიან ჩვენი ფეოდალ-ნაციონალისტები „საქართველო“-„ივერია“-„ცნობის ფურცლით“ და გვიქადაგებენ — გამოშორდით სხვა ერის მუშებს და შემოაუერთდით ჩვენს ლენერლებს, პრისტავებს, მემამულეებს, ეპისკოპოსებს და მათთან ერთათ ავტონომია მოითხოვეთო! მათთან ერთათ გამოაცხადეთ, რომ ქართული მთავრობა დაგვიხსნის გაჭირვებისაგან, სხვა ერების დაჩაგვრა მოგვცემს შუებასო! ამათაც აღარ კმარობენ. თავისი ბურჟუაზიული მიმართულება ხალხის მიმართულებათ გამოაქვთ, ავტონომიას ხალხის თხოულობსო! საიდან, როდის? ველარ ხედავთ, რომ ყველა ერის მუშა-ხალხი შეერთებულია, ერთ გზას აღვია და ძმურათ იბრძვის? ველარ ამჩნევთ, რომ მუშები და გლეხები ერთი მერორის შევიწროებით კი არ ფიქრობენ თავის მდგომარეობის გაუმჯობესებას, არამედ ყველასთვის თანასწორი და თავისუფალი წყობილების მოპოვებით. სად არის აქ ეროვნული ავტონომია, რომელი „ხალხი“ თხოულობს „ქართულ სახელმწიფოს“?

კმარა, ბატონო ნაციონალისტებო, გეყოფათ ამდენი თავხედობა!

ბრძოლა მაგათ, ბრძოლა მედგარი და შეუპოვარი!

უინაური ვიფოხილვა.

9 იანვარს შემდეგ ნიკოლასმა დაკარგულა სახელის აღსადგენათ შიდად რამდენიმე მუშა და მათ სხვათა შორის უთხრა: „რას უნამთ თავისუფალ დროს, თუ რვა საათის მეტი არ იმუშავებთ? აი მე, მეფე, დღეში ოცნა საათს ვიმუშავებ და ჩემი მუშაობა თქვენ მუშაობაზე უფრო დამაღავია, რადგან თქვენ თქვენთვის მუშაობთ, მე კი თქვენ უგვლასთვის.“ — „ა! დავანებოთ ამას თავი, რაც უგვლამ იცის, კარდა ნიკოლასისა, სახელდაობს ის, რამ სწორედ მუშა მუშაობს უგვლასთვის, ის აჩჩენს და ამდიდრებს უგვლას, მის ზურგზეა აკებული ზოგი სხელმწიფო შენაბა ნიკოლასთან — ეს ბავშვამაც კი იცის. რაც აწავინ არ იცის — ეს ნიკოლასის „ცნა საათის სიმუშაო დღე“ და მისი უგვლასთვის თავდადებული მუშაობაა. და მართლა, რის მუშას ნიკოლას მეფე? რასაკვირელია პირველ უფლისა თავის თავის, კვირე ისე არ გავა, რამ ჩინოვანებების შედგენილი და მისი ხელმწიფილი ქადაღდი არ დაიბეჭდეს გზუებში შეკრული ტახტის გასამტკრებლათ და რეგულირებური მოძრაობის ჩასაქრებათ. აბაბაქრებული პრლეტარიატი თხოულობს სხელმწიფოს ძირითად ცვლილებებს, შეშინებული ნიკოლასი კი კომისიას კომისიასე ნიშნავს რეფორმის შერადან მოსახვეწებლათ და მოძრაობის გადასაფუქნებლათ. კომისიას შიდაფსკის, კომისიას კობუკოს, კომისიას კოფუცუკოს, ბუღიგინის — ერთი სიტყვით უკომისიოთ არავინ რჩება ნიკოლასის კარქშიო. მაგ-

რამ ამა უკანასკნელ დროს მუშათა მოძრაობას მივმართავთ გვყავთ მოძრაობაც, საჭირო შეიქმნა გლეხებისთვისაც „მეფური მუშაობა“, ე. ი. მათთვისაც ერთი კომპარის გადაცდებაც და მით ჩანუბება. და აი, კიდევ დაიბეჭდა „მუშა“ — ნიკოლოზის ახალი „თხზულება“ — ეპისტოლეტ გორკიძის მიმართ, შენ უნდა გვყავთ მდგომარეობის გაუმჯობესებას. ეს გორკიძის მიმართ, რომელიც შინაგან საქმეთა მინისტრად იყო და, მასთან დაშვებით, რუსეთის აზრების და ხალხის დასახლების ერთი მთავარი მეთაურთაგანია. და მას ანდობენ გლეხთა საქმეს, ანდობენ, რასაკვირველია, მეფურად, ნიკოლოზურად, ე. ი. გარკვეულად არაფერს. აი, გლეხობა და აი შენ, როგორც ვინა, ისე ინაფრდობა ცნობილია, რომ მეფე ლაშქარობის იმიტომ, რომ ვერაფერს ვერაფერი ვაიგოს, და აქაც, ამ ახალ რესპუბლიკის ანა ჩინს, როგორც, რა გზით უნდა გაუმჯობესდეს გლეხთა მდგომარეობა; ნახევრებია მხოლოდ ერთი ძველის ძველი და კარხნის უარყოფილი საშუალება — გადასახლება და გლეხთა ბანკი. ამას რომ გვყავთ, წყევლები მოყვინან — მიდენ ხანს ხომ კიდევაც მოაჩვენებს. და თუ მაინც მათი სიდატეე დღითი დღე იზრდება — ცხადია, ამის დროა მიხედავით — მიხედავით პოლიტიკური და სოციალური, და აი, წინაშე ამას ნიკოლოზი ჩვეულებრივად არ უბება. ეს რესპუბლიკა კიდევ ერთხელ დაახლოვებს გლეხობას, რომ მისი მიმდევრების რანგითაც შეიშუბუქება კავითმხრობის საზღვრებში უფროდ შექცევა.

მაგრამ ნიკოლოზს ეს მისატყუებელი საკენი დიდ „რეფორმათ“ მიკნებუნა, ეს ძლიერ მოხსნა შეტეხვით და მეორე კვირად მიეორე რესპუბლიკა მიყოფა — ეს კი შინადაზრდ გლეხების წინააღმდეგ მიმართულია გლეხების „აქების საქმე“ ერთ სქნატარს ჩაბარა, ხელს მისი დასაქცევი კი მთელ სენატს, რომელსაც უბრძანებს: „მიმდინარე წელს სახელმწიფოს სოციალურად აღვიღებთ გლეხობაში არეულობანი მოახდინა, დასჯრია და დაძარცვა შემაძულეთა კარ-მიდამო“ და სხვ. მერე? მერე ის, რომ ამის მოსახლბა საჭიროა. რაც შეიძლება არეულობის მიხედავით — შეტეხ-შეტი ვაჭარების მოსახლბით. მაგრამ მეფური ღოდია ასეთი კი არ არის, მისი აზრით შურის მიხრებულს ქვა უნდა მისცემოდა. კიდევაც აძლევს გლეხებს უთვალავ კომისიების (კიდევ კომისია!) სახით. უფროდ მისრამი, სდაც არეულობა მოხდა, უნდა დაარსდეს კომისია თავად-ახნურთა წინამძღვლის თავმჯდომარეობით შემამულის ზარადის გამოსარკვევად და გლეხების ხარჯით სახანზადურებათ. ამიერიდან, რაც კი თავად-ახნურთ დაკარგებათ ან დაეწებათ, გლეხებმა უნდა უხდონ! აი რისთვის „მუშაობს“ ნიკოლოზი! მის დაწვით, თქვენი ქანება თქვენივე ხელით, „მოიხრეთ“, როგორც ერთ დღემთის შემამულის ჩაუდინა, ბნობ შემამულებო — უფროდ იყო რწილათ დაიბრუნდებათ ტყუავამძრავ გლეხებისაგან! და უფროდ იყო ამას აკანებებს მეფე „მოწყვლებითა ღვთისათა!“ ანდა გლეხებმა თვით უნდა უდარჯონ შემამულის ქანებას მტრისათა „გაქურდვისაგან“ დასაცავათ! აი გუგალოფი გამუკლეფლის მუქი მტერი!

ახლა ხომ ხედავთ, რას ნიშნავს ნიკოლოზის სიტყვა მუშების მიმართ: „თქვენთვის, ევლასთვის შემამუშაობა!“ ცდობდა!

დიდ ნიკოლოზს ბაძავს მატარა ნიკოლოზიც, მისი კავასიის მოადგილე, ვარდენცოვ-დამოვო. ისიც შეუწუ-

ნებოა შეტეხურგში მისს სახანზადურებში ხალხის გამოღვიძებას და განუზრახავს „ახალი ზომებით“ დასახლება მის დეპუტით გვამდნა: „მოგწვევ ხალხის წინამძღვლებს ლებს კრებებზე“ და „მიეცემთ წინადადება გამოსთქვან თავისი აზრით იმ ზომების შესახებ, რომლის დაუყოვნებლივ მიღება უფროდ ვაგახობის, ძარცვა-გლეჯის და არეულობის მოსახლბათ არის საჭირო“ — ვო. ამ ძველ ბიუროკრატსაც, კრებას ნდომებია „არეულობის“ ჩასაქრობათ, რომელიც, სახელის გასატყვანთ, აგახობის და ძარცვა-გლეჯისთვის დაუდარბია, თუმცა ამთ შორის არავითარი სურთოა არა არის-რა. გარდა ამისა, „კრებებს“ ნამეტნივი ნებას აძლევს, იხასონ რ რეფორმისე-უკრებათა და სასამართლოს შესახებ. ასეთია დაშკოვის „ხალხის წინამძღვლებით“ მოწოდება. ჩვენ, რასაკვირველია, სრულიად წინ არ ადგუდგობით ასეთი კრების მოხდენას. შინაგან ჩვენი მოვალეობა ჩვენი-ათ ამში და ის ჩვენი ავითაცის საშუალებათ გადავქცით. შინაგან უფროდ, დაშკოვის „ხალხის“ უნდა დაფუძნდებინათ ჩვენი მოთხოვნები: მას სურს „კრებები“, ე. ი. თავად-ახნურების, სასულიერო წოდების, ქადაგების და სოცილის საზოგადოებათა წინამძღვრების ცალ-ცალკე მოწვევა. ჩვენ კი ვგსურს იყოს ერთი კავასიის კრება, კრება თავისუფლათ არჩეული საუფლებათ, შინაგან, თანასწორი და თანაგვი კენჭის ერთ მიუხედავათ ერთგობის, სარწმუნოების და სქისის. მეორეთ, კრებას უნდა მიეცეს არა მარტო „ახლის გამთქმის“ უფლება, არამედ განხიზების და მოთხოვნის; ის უნდა გადაიქცეს კავასიის თვითმართველობის მუდმივ მრჯანათ; შესამთ კრებამ უნდა „ითათობროს“ არა მარტო ერთსავე, არამედ უფელა პოლიტიკურ და ეკონომურ ცვლილებების საჭიროებაზე და, შინაგან უფროდ, მოითხოვოს რუსეთის დამოუკიდებელი კრების მოწვევა, რომელსაც შეუძლია თვითმხრობელობის მოსახლბა და მთელ სახელმწიფოში თავისუფლების დამყარება, ერთი სიტყვით, კავასიის ხალხის წინამძღვრებლათ კრებამ თავის თავი უნდა გამოაცხადოს მედმივ დაწესებულებათ და თავის ბაიარსე დაწეროს: რუსეთის დამოუკიდებელი კრება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვარდენცოვ-დამოვოს რეფორმა იმდენათ მკვიდრი მისადებია, რამდენიც მისი მომავლენიებლის — ნიკოლოზის რეფორმებია. ჩვენ ამთ არას ვთხოვთ და ამთგან არც რაიმეს ვღებულობთ. ჩვენი მიზანია თვით ხალხმა მისცეს თავის თავს რეფორმა, ხალხი ჩადგოს, როგორც ადგილობრივის, ისე მთელ სახელმწიფოს საქმეთა სათავეში.

ქართული ნაციონალისტები, რასაკვირველია, კავასიის ხალხთა წინამძღვრებლათ კრებას კუდათ თავის „ერთგულ ავტონომიას“ გამოაკრავენ და სხვა კრებზე ქართულთა გაუბინატისობას („თუნიდაც საქართველოში“) წამოაყენებენ. ერთა მათი ბელადთაგანის მოწმობით „თავად-ახნურების უმეტესობა იმ აზრისაა, რომ ჩვენთვის დამოუკიდებელი კრების მოწვევას მნიშვნელობა აქვს იმდენათ, რამდენათაც ჩვენი არსებითი მოთხოვნები აქვს დამაყოფილებული, ე. ი. თუ სრული დემოკრატიული ავტონომია მოგვეცემოდა“ („ივ“. № 43). ნაციონალისტებმა, ხალხისაგან უარყოფილებმა, შეძლებულთ თავად ახნურებაში მოიბრუნეს ნიადგი და ამ არისტოკრატებს „დემოკრატთა“ ხოლავენ, ვითომ და ამთ „ავტონომია“ ხალხის თვლში გაფაქხდება.

დამტკიცებულია ცენტრალური კომიტეტის მიერ, განდართა მან¹⁾. მაგრამ რადგანაც ცენტრალურ კომიტეტის მიერ დამტკიცებულია მხოლოდ კომიტეტები, სადაც ინტელიგენტები ბატონობენ, ცხადია, პარტიის წევრებათაც აი ეს ინტელიგენტები, აი ეს კომიტეტის წევრები უნდა ითვლებოდნენ, სხვა ყველა დანარჩენი ამხანაგები პარტიის გარეშე რჩებიან და შეადგენენ ამ „გძირთა“ „ბრძოლს“.

როგორ უნდა შეინარჩუნონ ამათ თავისი უფროსობა? როგორ დააჯერონ მუშები იმაში, რომ სწორეთ ისინია მათი ხამდვილი მხსენლნი? ერთი სიტყვით, რა დამოკიდებულება უნდა სუფევდეს პარტიას?

მოგვეცით რევოლუციონერთა ორგანიზაცია და გადავადრუნებთ რუსეთს²⁾, აცხადებს ლენინი. სოციალ-დემოკრატის უმთავრესი საგანი „პროფესიონალურ რევოლუციონერთა მომზადებაა“³⁾. ვინ უნდა იკისროს ეს მთავარი საგანი? ვინ უნდა მოექცეს პარტიას სათავეში? რასაკვირველია, ის, ვინც თავის აზრის სიწმინდე დამტკიცა და „ლაბორტუნის მძიმე ბრძოლაში“ გაიწრთვნა. ასეთი მოღვაწენი ძლიერ ცოტაა, სულ რამოდენიმე, — ესენია ცენტრალურ ორგანოს რედაქტორები, რომელთა ორი წილი, როგორც ქვევით დავინახავთ, სანდო არ არიან და გასაყაელია.

რჩება თემდო პირი „ისკრის“ რედაქციაში და მას უნდა ჩაბარდეს „იდეური ხელმძღვანელობა“. ეს პირია თვითონ ლენინი. მაგრამ შეიძლება ცენტრალურ კომიტეტში გაჩნდნენ „ლაბორტუნის ტიპის“, ე. ი. ლენინის მოწინააღმდეგენი, მაძიებ? რომ ეს არ მოხდეს, ცენტრალური კომიტეტი, რომელიც პარტიას პრაქტიკულად მიუძღვის, ცენტრალურ ორგანოს უნდა ემორჩილებოდეს. როცა მარტოვმა ამის შესახებ ლენინს უსაყვედურა, რანაირათ შეიძლება მესამე სახელმწიფოდან პრაქტიკული ხელმძღვანელობა რუსეთშიო, ლენინს ისე გაუკვირდა, რომ გამოაცხადა, მე და მარტოვი სხვადასხვა ენაზე ვლაპარაკობთო: „აქ საქმე გავლენას კი არა, გავლენის ორგანიზაციულათ გახმტკიცებას ეხებაო“⁴⁾.

მაგრამ შეიძლება ადგილობრივ კომიტეტებში აღმოჩნდნენ უჩინი და ლენინის პოლიტიკას არ მიიღონ, მაგრამ ლენინი ამათაც უყენებს სასტაკ დარაჯებს. ეს დარაჯია ცენ. კომ., რომელსაც ყველა ადგილობრივი ორგანიზაცია უნდა ემორჩილებოდეს. „რომ ცენტრს შეეძლოს არა მარტო რჩევა, დაჯერება, კამათი (როგორც იყო აქამდის), არამედ ორკესტრის მართლაც გამგეობა, ამისთვის აუცილებელია, რომ მან დანამდვილებით იცოდეს, ვინ, სად და რა სიმეანზე უკრავს, სად და რომელი საკრავზე უსწაველია და სწავლობს, ვინ, სად და რატომ ცდება (როცა საკრავი იძლება), ვინ, როგორ და სად უნდა გადაიყვანო“⁵⁾. ცენტრალური კომიტეტი, ლენინის სიტყვით, პარტიის „ტუშტია“⁶⁾ „მას უნდა მივცეთ უფლება — აცხადებს ის — თვით განსაზღვროს თავისი

უფლება, რადგან ყოველ ადგილობრივ საქმესთან პარტიული ინტერესიც შეკავშირებულია; უნდა მივცეთ ცენტრალურ კომიტეტს საშუალება ჩაერიოს ადგილობრივ საქმეში, თუ სადაც ადგილობრივ ინტერესთა საწინააღმდეგოთ, თანა საერთო პარტიულ ინტერესთა დასაცველათო“⁷⁾. მოინდომებს ის, ადგილობრივ კომიტეტს დაითხოვს; ახალს შეადგენს; კომიტეტს უბრძანებს — ახალს წვერი მიიღოს, მუქრი დაითხოვოს. ამგვართ, ლენინის აზრით, ადგილობრივი კომიტეტი ცენტრალურ კომიტეტის უბრალო აგვებია.

რანაირათაა მოწყობილი ადგილობრივი ორგანიზაცია? „კომიტეტი სწყვეტს მოძრაობის ყველა საერთო კითხვებს“¹⁾ ყველა დანარჩენი ჯგუფი რაიონისა, ხოლმისა, ცხენისა და სხვა მისგან დამოკიდებულია ყველაფერში. „დამოუკიდებლობა რაიონის ჯგუფსა, ამათს ლენინი — უნდა არსებობდეს მხოლოდ ფურცლების გადაცემა-გაწერვით და... ის უბრალო გასყოფილებათ კომიტეტისა და მისგან იღებს ყველა თავის უფლებებს“²⁾. „ყველა წვერი ხოლმისა კომიტეტისა — განაგრძობს ის ქვევით — უნდა უყურებდეს თავის თავს, როგორც ადგილობრივი კომიტეტის აგვებს, ვალდებულს, დაემორჩილოს მის ყველა განკარგულებას, ვალდებულს შეასრულოს ყველა კავახი და ჩვეულება“³⁾ იმ „მოქმედ ჯალისა“, რომელშიაც შევიდა და რომლისგანაც ომინანობის დროს არ შეუძლია გამოვიდეს მთავრობის ნებადაურთველათ“⁴⁾. ასეა მოწყობილი ყველა დანარჩენი ჯგუფიც⁵⁾.

რომ ყველა ამნაირი ჯგუფი სავსებით ემორჩილებოდეს კომიტეტს, ის კომიტეტისგან უნდა ღებულობდეს დასაწყისს, მუშათაგან არჩევანი პრაქტიკიდან სავსებით უნდა განიღვენოს. „რაიონის ჯგუფის წევრებს კომიტეტი უნდა ნიშნავდეს... ნიშნავდეს ერთ-ორ წევრს, რომელიც შემდეგ შეადგენს რაიონის ჯგუფს, რომლის ყველა წევრს კომიტეტი ამტკიცებს, ასე ვთქვათ, თანამდებობაში.“⁶⁾ ასე უნდა შედგეს დანარჩენი ჯგუფებიც. „კომიტეტი ავალებს წევრებს, შეადგინოს ყველგან ხოლმის ჯგუფები“⁷⁾ და სხვ.

ამნაირათ ცენტრალური ორგანო (ე. ი. ლენინი და კომპ.) მეთაურობს ცენტრალურ კომიტეტს. ცენტრალური კომიტეტის სრულ განკარგულებაშია ადგილობრივი კომიტეტები, ხოლო ადგილობრივ კომიტეტთა სრულ ბრძანებლობაშია ყველა ადგილობრივი მუშათა ორგანიზაციები და მუშები. როგორც ხედავთ, ყველაფერი მაღლიდან მომდინარებს, ყოველივე იმ ორიზადე კაცის იარაღია, რომელნიც ცხრა მთას იქით მეთონე სახელმწიფოში სხედან და გახეთს სცემენ. მუშა უბრალო მაჩანჩალაა, რომელსაც არაფერი ეკითხვის, გარდა სრული მორჩილებისა და გახუმებისა; ის რამოდენიმე ინტელიგენტის უსახო მისალაა, საიდანაც იმას გამოიყვანენ, რაც სურთ.

აი ლენინის საორგანიზაციო იდეალი, აი მისი

1) Прот. 240 83.
 2) Что дѣлать, 97 83.
 3) იქვე, 108 83.
 4) Проток., 333 83.
 5) Письмо къ товарищу, 22 83.
 6) Проток. 241 83.

*) იქვე, 153 83.
 1) Письмо къ товарищу, 11-12 83. 2) იქვე, 12 83.
 3) იქვე, 15 83. 4) იქვე — 12 83. 5) იქვე, 12 83. 6) იქვე, 15 83.

პლანი. მაგრამ შეიძლება მუშა ასეთ დაბრკელებას არ დაეთანხმა და ხმის ამოღება მოინდომა; შეიძლება, სანც თქვას, მეც სოციალდემოკრატი ვარ და მსურს ჩემი საქმე შეკითხვობდესო. მაშინ ირდევია „დისციპლინა“ და რომ ეს არ მოხდეს, ლენინი წინ უყენებს „შრომის განაწილებას“, ე. ი. თვითველს წევრს პარტიისას ერთი რამე საქმე უნდა ქონდეს მიჩენილი, ერთ კუნჭულში უნდა იყოს გაჩუქებული და „მის იქით რა ხდება, არ უნდა იცოდეს“. ის სწერს: „რაიონის ჯგუფს არ უნდა ვაძლევდეთ სხვა უფლებებს, გარდა ლიტერატურისა და სხვა და სხვა ცნობათა გადაცემ-გადმოცემისა, ანდა ვაძლევდეთ დიდი სიფრთხილით, რადგან ეს ხელს დაუშლის საქმიანობის კონსპირაციასა და მთლიანობასო“¹⁾ რაიონებისა და სხვა ჯგუფების უფლებები კომიტეტს შეზღუდავს და ამიტომ მხოლოდ ტექნიკური ვალდებულება ჩავაბაროთო. „რომ წვრილმან ვალდებულებათა აღმარულებელთ“—ამბობს ლენინი, — შთაბერო რწმენა მისი შრომის აუცილებლობისა და მნიშვნელობისა, ურამდისოთაც არა-ვინ და არსათ არ იმუშავებს, — ყველა ამისათვის აუცილებელია მტკიცე ორგანიზაცია გამოცდილ რევოლიუციონერთა. მხოლოდ ასეთი ორგანიზაციის არსებობის დროს რწმენა პარტიის ძლიერებისა განმტკიცდება მით უფრო და გავრცელდება მით უფრო ფართოთ, რაც კონსპირაციული იქნება ეს ორგანიზაცია²⁾, ე. ი. რომ ჩვენს პარტიას მეტი პატივი ქონდეს, საქიროა მეტი კონსპირაციაო.

მუშათა კლასის პარტიიდან განდევნა პარტიის პროფესიონალურ რევოლიუციონერთა ორგანიზაციის ფარგლებით განსაზღვრა და ორგანიზაციების ზევიდან შედგენა ინტელიგენციის გასაბატონებლათ — აი ლენინის სისტემა, აი მისი საორგანიზაციო პლანი. თუ მაინც გამოჩნდენ უჩინი და ასეთ ბიუროკრატიულ რეჟიმს არ დაემორჩილენ, მაშინ? — მაშინ საქიროა „ბუნტოვნიკების“ პარტიიდან განდევნა, ყოველთ მსესელი *раскассирование* — გვეუბნება ლენინიზმი, ამბობს „უპრაველსობის“ მოძღვრება.

რას ამბობს „უმცირესობა“? როგორია მისი მოძღვრება? ლენინის აზრით, პარტია ორგანიზაციათა კრებულია, მისი ფარგლები პროფესიონალურ რევოლიუციონერთა ორგანიზაციით თავდება. „უმცირესობის“ აზრით, პარტია ორგანიზაციებზე უფრო ფართოა, ის ორგანიზაციის ხელმძღვანელობის ქვეშ ყველა მოქმედ სოციალდემოკრატითა კრებულია. „რაც ფართოთ იქნება გავრცელებული პარტიის წევრის სახელწოდება, მით უმჯობესია — ამბობს უმცირესობის ერთი მეთაურთაგანი მარტოვი. ჩვენ უნდა გვიხაროდეს, თუ ყოველ გაფიცულ მუშას, ყოველ დემონსტრანტს, როცა ის აგებს პასუხს თავის მოქმედებაზე, შეეძლება თავი პარტიის წევრათ გამოაცხადოს. შეეთქმულთა ორგანიზაციას ჩემთვის იმდენათ აქვს მნიშვნელობა, რამდენათ მას ვარს არტყია ფართო სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტიაო“;³⁾

1) Письмо къ товарищу, 33. 11. 2) Что дѣлать, 98—99 33.
3) იხ. Протоколы съѣзда, 239 33.

ამ პარტიის „საზოგადო აზრს“ უნდა ლებულ ოპდეს მხედველობაში ორგანიზაციაო¹⁾.

ლენინის აზრით, მუშათა კლასი ოპორტიუნისტებისაკენ მიდის, ბურჟუაზიულ რევოლუციას ემორჩილება, და რომ პარტია არ გაირყენას, მასში ადგილი მარტო პროფესიონალურ რევოლიუციონერთ უნდა ქონდესო. „უმცირესობის“ აზრით, მუშათა კლასს კი არა, ინტელიგენციის ერთ ნაწილს შეაქვს პარტიაში ოპორტიუნისმი. გერმანიის, საფრანგეთის და იტალიის სოციალდემოკრატიულ პარტიებში ინტელიგენციამ შეიტანა „რევიზიონიზმი“, „რეფორმიზმი“ და სხვა ასეთი ოპორტიუნისმი. ეს მიმართულება იქ შეგნებულ მუშებმა დაამარცხა (იხ. დრეზდენისა და ბოლონის პარტიეტაგთა პროტოკოლები). ამიტომაც პარტიაში, რაც შეიძლება მეტი შეგნებულად მუშა უნდა იყოს, მისთვის პარტიის კარები დია უნდა იყოს; პარტიაში მისი აზრი უნდა ბატონობდეს, ამბობს „უმცირესობა“.

ლენინის აზრით, წესდების ძალით შეიძლება პარტიის ოპორტიუნისმისაგან ხსნა, „უმცირესობის“ აზრით, კი აზრის დამარცხება შეიძლება აზრით, საბუთებით და არა მუშებით, დატუქსვით. ეს პოლიტიკური ზომებია და შეეფერება ჩაფრებს და არა თავისუფლების მოციქულთ.

ლენინი ფიქრობს, პროფესიონალურ რევოლიუციონერთა ორგანიზაციით შეიძლება მთელი რუსეთის გადაბრუნება. ამიტომაც პარტიის შენება უნდა დაიწყოს ზევიდან, ცენტრებიდან, რომლის სათავეში რუდაქცია „უმცირესობის“ აზრით, ცენტრების გამაგრებით კი არ მაგრდება პარტია, პირიქით ცენტრები მაგრდება ადგილობრივ მოძრაობის გაძლიერებით. პარტია საერთოთ ძლიერია მაშინ, როცა ის ძლიერია ადგილობრივ — პეტერბურგში, სკიევში, თფილისში, ბათუმში და სხვა ადგილობრივ კი ის ძლიერია პროლეტარიატის შეგნებით და ავითმოქმედებით. ამამოძრავ ადგილობრივი პროლეტარიატი, მიეცე მას საშუალება თვით გაირკვეს პარტიულსა და საზოგადო მოვლენებში, და პარტიაც გაცალკულდევდება. ამიტომაც პარტიის შენება ძირიდან, პარტიის მოწყობა თვით პროლეტარიატის მოწინავე ნაწილისაგან — აი რას ამბობს „უმცირესობა“, აი რა აწერია მის დროშაზე. ამიტომაც არის, „უმრავლესობა“ ეს მეორე წელია თითქმის აღარას აკეთებს, გარდა კრების მოწვევის ქაღალის, რომელმაც (კრებამ) ცენტრები უნდა გაამაგროს (ე. ი. მას ჩააბაროს) და მით მოძრაობა იხსნას; „უმცირესობა“ კი წინააღმდეგი იყო კრების ახლა მოწვევის, რადგან მოძრაობის გაძლიერება შეიძლება არა ცენტრთა გაძლიერებით, არამედ ადგილობრივ ორგანიზაციათა გაფართოვებით და გადიდებით. ამიტომ როცა პირველი — კრება, კრებაო — იძახდა, მეორე მუშაობდა და საქმეს აკეთებდა.

დისციპლინა ცენტრის სასარგებლოთ პარტიიდან გაკიცხვის საშუალებით მოწინააღმდეგეთა ასალაგმავათ — ამბობს პირველი. დისციპლინა მთელი პარტიის სასარგებლოთ მოქმედების შესათანხმებლათ

1) იქვე, 238 33.

აზრთა თავისუფალ შეჯახ-შემოჯახებით და ურჩთა დაჯერებით, ამბობს მეორე.

ერთი სიტყვით, ეს ორი მიმართულება ძირიანათ ვინააღმდევება ერთმანეთს, რაც გამოაშკარავდა კრებაზე და კიდევ უფრო განითარდა შემდეგ. პირველს ეწოდა მიმართულება ბიუროკრატიული, მეორეს სოციალდემოკრატიული. კრებამ ხმის უმეტესობით უარჰყო ლენინის წინადადება პარტიის წევრობის შესახებ და მიიღო მარტოვის (წესდების პირველი მუხლი). რაკი ლენინმა აქ წააგო ბრძოლა, გადაწყვიტა ცენტრებში თავის მომხრეების არჩევა და მით მარტოვის წესდების ლენინურათ გატარება. უ. ი. პარტიის ფაქტურათ ხელში ჩაგდება და ჩაატეხილ ქურქლის“ შეკეთება როგორც თვითონ ამბობდა: და აი შეიქნა ფაქცი-ფაქცი კენჭის საშობნელათ. ამ დროს მარტოვის მომხრე რამოდენიმე დელეგატმა კრება დატოვა და ამანართ შედგა ლენინის შეკენჭება უმრავლესობა¹⁾. მის მხარეზე აღმოჩნდა 24 ხმა წინააღმდეგ ოცისა და მანაც ამ შემთხვევითი უმრავლესობით პირველათ „ისკრის“ რედაქცია დაანგრა. იქიდან განდევნა აქსელროდი, ზასულიჩი და სტაროვერი, ეს მისი მიმართულების მოწინააღმდეგნი და არჩევიდა თავის თავი, მისი მომხრე პლუტინოვი (მერე მოშორდა პლუტინოვი მას) და მესამეთ მარტოვი. ლენინმა კარგათ იცოდა, რომ მარტოვი განმარტოვებულათ დარჩენილი ვერავითარ თავის აზრს რედაქციაში ვერ გაიყვანდა და მით ის გაზეთის შავ მუშათ გადაიქცეოდა. მარტოვი არ დათანხმდა ასეთ არჩევანს და ასეთ რედაქციაში შესულა უარყო. შემდეგ ლენინმა იპავე შემთხვევით უმრავლესობის ცენტრალურ კომიტეტში ყველა თავის მომხრე არჩევიდა და ასე ორივე ცენტრი ხელთ იგდო²⁾. ამიერიდან ლენინის მომხრეთ „უმრავლესობა“ ეწოდა, მარტოვისას „უმცირესობა“. ორივე სახელწოდება კენჭობანის შედეგია. „უმცირესობა“ წინააღმდეგობას აცხადებს და ბრძოლა გადააქვს კრების გარეთ, პარტიაში.

რა მოხდა კრების შემდეგ? ამაზე მესამე წერილში.

პარტიის მე-3-ე კრების თავმჯდომარის

თფილისის კომიტეტმა მიიღო ც. კ. მოწოდება პარტიის კრებაზე წარმომადგენლის გაგზავნის შესახებ. კომიტეტმა გაგზავნა შემდეგი მასუხი:

პარტიის მე-3-ე კრების თავმჯდომარის.

28 მარტს ჩვენ მივიღეთ ც. კ.-საკან ცნობა მესამე კრების დაუფრებლად მოწვევის შესახებ და წინადადება — საჩქაროთ გაგზავნათ დელეგატი. თფილისის კომიტეტმა განიხილა ეს კითხვა პარტიის საქმეთა მდგომარეობასთან ერთათ და გადაწყვიტა, თავისი შეხედულება ამ საკანზე გააცნოს პარტიის მუშაკთ, რისთვისაც ვთხოვთ

¹⁾ მარტოვის მხარს უჭერდა ბევრი გამოჩენილი სოციალდემოკრატი, მაგალ. აქსელროდი, ზასულიჩი, სტაროვერი, კალცოვი, მაგრამ ამათ კენჭი არ ქნდათ.

²⁾ კავკასიის დელეგატები არჩევნებში ლენინის მომხრე იყვნენ.

თავმჯდომარეს კრებაზე წაიკითხოს ეს ჩვენი განცხადება და შეიტანოს სხდომათა ოქმებში.

ამხანაგობა! ჩვენი პარტიის წესდებით, პარტიის კრებას იწვევს მხოლოდ პარტიის საბჭო და ამასაც არ შეუძლებია: არა ჩვეულებრივს, რაც ამას თხოვლობს კრებაზე გადაწყველ სხის შექნე არგანიზაციათა ნახევარი მაინც და ჩვეულებრივს, თავისივე შეხედულებათ, არ წელში ერთხელ. სოლო ხსენდება კრება კი მოწვეულია ორივე ამ პირობის დარღვევით. კრებას არ თხოვლობდა არგანიზაციათა განხილვა რაცხვი (იხ. „ისკრა“, № 89); და კიდევ მეტი, რი კავკასიის კომიტეტი, რომელიც ჩათვლიდა არა-ჩვეულებრივი კრების მომხრეთა სიაში — ჩვენი და ბათომის*) — კაი ხანა უარი თქვას ასეთ კრებაზე, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც ასე ახვირთდა რევოლუციის ტალღები. მასადავე კრება უკანახდა როგორც არა-ჩვეულებრივი; ის უკანახდა როგორც ჩვეულებრივი, რადგან მოწვეულია ვადაზე ადრე და, რაც უფროს სურუადღებოა; მოწვეულია საბჭოს უნებურათ. ცხადია, ეს კრება არის პარტიის მუშაკთ კერძო კრება, კონფერენცია და არა განხილვა პარტიული კრება. რაც შეეხება ამ კითხვის არსებით მხარეს, ამაზე მოგახსენებთ შემდეგს: 1) ც. კ., რომელიც შემდამ წინააღმდეგე იყო ახლა კრების მოწვევის, შეცბ, რომდენიმე დღეში, კრების მომხრეთ გადაიქცა და მოითხოვა საჩქაროთ, 22 მარტამდის, დელეგატის გამოგზავნა (მოწოდება კი 28-ს მივიღეთ, ბათომში მკონი სულ არ მიუღიათ); ასე რომ პარტიის ბევრ არგანიზაციებს, კიდევ რომ მოენდომებოთ, ვერ გაგზავნიდენ თავის წარმომადგენლებს. ეს კრება არის უბრალო ნაუცხადევი თავურილობა, იმპროვიზაცია და არა შედეგი არგანიზაციათა ცენტრალური მანც სერიოზული მომხადებისა. 2) კრების მთავარი მიზანია, ც. კ.-ს სიტუვიოთ, რასკოდის პარტიისაკან აცილება. შეუძლია კი ეს კრებას? ჩვენი აზრით, კრების მთავარი დანიშნულებაა და დასტურდეს პარტიის ის მიმდინარეობა, რომელმაც უკვე გამოაწვავა პარტიაში. ამ უმათ კი, თუმიც ეგრეთ წოდებული „უმცირესობის“ მიმდინარეობა პარტიაში გაბატონებულია, მაგრამ ჩვენი პარტიის და კერძოთ კომიტეტების თავისებური შენობის წყალობით, ეს გაბატონებული მიმდინარეობა ვერ იქნება კრებაზე წარმოდგენილი თავის ძალის და გულენის შესუფრათ. მთელი რიგი კომიტეტებისა გადაწყველი სხით ადარ ხატავენ პარტიის ადგილობრივ წევრთა უმრავლესობის აზრს. და, პირიქით, მთელი რიგი მუშებში გაგლენიანი არგანიზაციებისა მოკლებულია გადაწყველ სხის კრებაზე. ასეთ პირობაში კრების გადაწყვეტილება სდაც კითხვების შესახებ ვერ იქნება პარტიაში გაბატონებული აზრის გამოხატულება. მეორე მხრით, ეგრეთ წოდებული „უმრავლესობის“ არგანიზაციულ-ტაქტიკური პრინციპები იმდენათ შორდება სოციალდემოკრატიულ პრინციპებს, მისი შეხედულება მუშა-ხალხზე, პარტიის აგებაზე, სოციალდემოკრატიის რეალზე მომავალ ბურჟუაზიულ რევოლუციისში — თუვილი ეს ისე შეცნათ განსხვავდება „უმცირესობის“ წმინდა მარქსისტულ შეხედულებებისა. გან, რომ თუქრი მათ ნამდვილ შეერთებაზე უნიადაცა.

*) ცნობა დაფუძნებულია იმაზე, რომ ბათომის კომიტეტმა უარი თქვა „უმრავლესობის“ ბიუროს მოწვეულ კრებაზე დელეგატის გაგზავნაზე.

კრება უკეთეს შემთხვევაში მოგვცემს ერთობას ქალღმერთის, ხოლო პარტიული ცნობების მადონის გაიტაცებს, ის ერთიანად გაქრება, „უმრავლესობის“ უნიდაცო მიმართულებას და მასვე ფართო ასპარეზს ცნობილყოფილ „უმცირესობას“. 3) ახლა, როცა საზოგადოებრივი კური ცნობება მდრეკიანივით სცემს, და როცა ყოველ დღე მოსალოდნელია სახალხო აჯანყება, როცა რუსეთის მრავალ ალბან შვირადებულეი შეტაკებია, რომელნიც მისათ არიან აჯანყებთ გადაიქცეს, ასეთ დროს მუშაკების და საშუალებების რევოლუციური-პარტიკული მუშაობის მონღეხა თავის მოკვლას. კერძოთ ჩვენში, კავკასიაში, საზოგადოებრივი განხეთქილება ისე გამოწვევებულია, ვინცნობით ისეთ რევოლუციურ ხაკადულოთ გაუღებით ატმისურაში, რომ ერთი კაცის აღვილიდას დაჰკრავს კი სამარცხვინოთ მიჯანხანა.

მისხეგობ, აი ჩვენი დროა რწმენა. მაგრამ რადგანც, შეიძლება, კრება ჩვენი სურვილის წინააღმდეგ მოხდეს და, რადგანც, მეორე კრების მწარე გამოცდილება დაგვასხვავ, თუ რა დიდ დროს თამაშობს დროდუ კვები სურათულ კითხვათა გადაწყვეტაში, ამიტომ ჩვენ ვაძლევთ ჩვენს ხმებს სრულ განარგულებაში სხვისთვის გადაცემის უფლებით „ისერის“ ესხანდელ რედაქციას, რომელსაც ძირითად ორგანიზაციულ ტექტიკურ კითხვებში ჩვენ სრულათ ვუთანხმებით. ამასთასვე წინადადებას ვაძლევთ მას, ჩვენი ხმები, სხვათ შორის, მობინარეს წინააღმდეგ იმ მიმდინარეობისა, რომლის მიზანია, „ერთი რუსული ცენტრის“ შექმნის სახელით, დაარდვიან ახლანდელ პარობაში ერთათ ერთი მაგარი ცენტრი— „ისერის“ რედაქცია და მისი ბედი შეუკავშირეს ხელცივის დეპარტამენტის ქეიფს.

თფილისის კომიტეტი რ. ს. დ. მ. პ.

7 აპრილი 1905 წ.

გერმანიის სოციალდემოკრატიული პარტიის გამგეობის სახელით ბებულმა აცხაბა ჩვენი პარტიის საბჭოს, პარტიის განხეთქილების მოწყისრეგება მიანდეთ საამხანაგო სამართალს, რომლის წევრებთან უნდა აირჩეს ევროპის ცნობილი სოციალდემოკრატიული თვით ბებულის თავმჯდომარეობით. საბჭომ სიამოვნებით მიიღო ეს წინადადება და თავის მხრით აირჩია ორი მძისმართლე: კარლ კაუცი და კლარა ცეტკინი. საჭიროა იყო ღვინის ჯგუფისც აერჩია, მანა ამათ უარო განაცხადეს საამხანაგო სამსჯურახე და ბებულის წინადადება არ მიიღეს.

რადგანც კავკასიის კავშირის კომიტეტი და თვით კომიტეტთა უმრავლესობა მიემხრნენ ღვინის ჯგუფს, ხოლო თფილისის კომიტეტი კი უმცირესობას ემხრობა და კავშირის კომიტეტის ხელმძღვანელობით მუშაობას და რედაქცია, ამიტომ ის გამოვიდა კავშირიდან. (ის ამის შესახებ 7 თებერვლის პრკლამაცია).

რუსეთში არსებული ყველა სოციალდემოკრატიული ორგანიზაციები, რომელნიც აქამდის ცალ-ცალკე იღუწოდენ, შეერთდენ და გამოსცენ საერთო პრკლამაცია. შეერთდენ: ჩვენი პარტია, ებრეელთა ორგანიზაცია „ბუნდი“, ჯატიშთა ს. დ. ორგანიზაცია, უკრაინის რევოლუციური პარტია, პოლონეთის და ლიტვის ს. დ. პარტია და პოლონეთის სოციალისტური პარტია „პრკლამაციის ორგანიზაცია“. (ისერა № 89).

ჩვენ მივიღეთ კავშირის ორგანიზაცია — „პრკლამაციის ორგანიზაცია“ — უკანასკნელი პარტია (პ. მ.) ვინც სურს ნათლათ, წარმოადგინოს „უმრავლესობის“ მიმართულება, — უნდა წაიკითხოს ამ პარტიაში მოთავსებული წერილი: „პრკლამაციის პარტია და პრკლამაციის ორგანიზაცია“, აკტორის ახლო, სოციალდემოკრატიული პარტიის წევრები უნდა იყვნენ პრკლამაციის „წინამძღოლები“, პარტიის ორგანიზაციის წევრები. ასეთი ორგანიზაცია, მისი განმარტებით, უწოდება იმას, რომელიც დაშტატირებულია ცენტრალისაცაბ აქედან ამაგრა მუდკავი: რადგანც, მკვ. კავკასიაში დაშტატირებული ორგანიზაციების ძირითადი კომიტეტი, ცნადა, კავკასიაში პარტიის წევრებთან უნდა ითვლებოდეს აი ამ კომიტეტების წევრები, ხოლო ყველა დახარჩები, როგორც მუქება ისე იბტელიკიტები, პარტიის კარტეის და შეადგენენ „რედაქცია“ ასეთათ „უმრავლესობის“ მოძღვრება. ის უარყოფს უმცირესობის მოძღვრებას, რომელიც პარტიის კარტებს უფრო ფართოთ აღებს და შიგ მოქმედი სოციალდემოკრატი შექმნას.

ჩვენ მივიღეთ ორი პრკლამაცია (ქართლ-კახეთის გლეხ-კაცობას), ერთი თფილისის კომიტეტისა, მეორე კავშირის კომიტეტისა. სავარისათა შედაროთ ესები ერთმანერთს, რომ ცაკოთ „უმრავლესობის“ უმცირესობის განსხვავებული მიმართულება. პირველი გლეხებს აცხადებს ჩვენს პარტიას, წინ უეხებს სოციალისტურ იდეალს, ხოლო მის საშუალებათ აღიარებს პოლიტიკურ და ეკონომიურ რეფორმების კავშირის კომიტეტი კი, პირიქით, უნახის არა სოციალისტს. იმას კი არ უსახვს მოთვარ მიზნათ, ამას არც კი ინსებებს გლეხთა გასაგებათ, არა, ის გლეხების შთელ უურადლებას აქცევს პრკლამაციის პოლიტიკურ და ეკონომიურ რეფორმებისაკენ; ის იმას აღიარებს უმთავრეს მიზნათ, ხოლო სოციალისტს კი ათუქნებს. და ეს იმიტომ, რომ „უმრავლესობა“ ისე გატაკებულია „პოლიტიციზმით“, რომ თავის ყოველ დღიურ მოქმედებაში შობადა დემოკრატიზმს იქით ვეღარ მიდის.

ჩვენ მივიღეთ პრკლამაცია „კავკასიის ყველა ერებს“, რომელსაც ხელს აწერენ კავშირის კომიტეტი, სოციალისტ-რევოლუციონერთა თფილისის კომიტეტი (!) და ქართველ-სომეხთა ნაციონალისტთა პარტია. ეს პრკლამაცია განაღობს ჩვენს პარტიაში, რომ სოციალდემოკრატიულ ორგანიზაციას საერთო პრკლამაციის გამოცეკს სხვა ბურჟუაზიულ ორგანიზაციებთან. ასეთ „ბლკის“ პარტია უარყოფს და რომ ეს პარტიის მახარადებელია, ჩანს თვით ამ პრკლამაციიდან. ამში ერთი სიტუაციით არ არის მოხსენებული მუშათა მოძრაობა, შიგ არაფერი არ არის სოციალდემოკრატიული, ის უბრალოდ ლიბერალურ-რევოლუციური მოწყობება, რასაც დღეს ყველა შემოძლია ხელს მოაწერს. კავშირის კომიტეტმა აქ დაჰკრავს თავისი სოციალდემოკრატიული სახე და შიდა „საქართველოს“ და სხვა მის მოკავშირეთა ფრახელოვანა. აი, შედეგი მათთან დაკავშირების. კავშირის კომიტეტის მეორე შეცდომა არის ის, რომ აქ ის „საქართველოს“, „პარტიას“, „სოციალისტურათ“ ცნობს, ხოლო ქინჯისტებს სოციალდემოკრატიულ პარტიათ. ჩვენ ვუბრძვით ამათ და მათ ნამდვილ სახეს, მათ ნაციონალიზმს ვამჯარავებთ. ამის შესახებ თვით „ბრკლამაცია“ შიდა ყოფილად წერდებოდა და ცალკე წინააღმდეგ კი დაბეჭდილად, ხოლო კავშირის კომიტეტი ყველა ამას

უარყოფის და მათ „სოციალისტობას“ და „სოციალ-დემოკრატიობას“ მხოლოდ აქვს! ეს ბიზნისი და რეალური მთავრობის და მთავრობის ტაქტიკის, რისთვისაც დიდი მადლობა მიიღო „საქართველო“-ს (იხ. № 23).

თავისის კომიტეტის მიერ მოწვეულ კონფერენციასზე არ გამოცხადეს წარმომადგენელი ბაქოს და ქუთაისის კომიტეტებმა. ზირკულმა, არ ვიცით — რატომ, თუმცა გამოცხადდა ადგილითა, ხალხი შეიკრებოდა მთავრ მიხედვით დასახელა — კონფერენცია „კონსენსუსი“, რადგან ეს კავშირის კომიტეტის მოწვეული არ არის! ქუთაისის კომიტეტის აზრით, საქმის ხალხთა დარქმობათ უფლებას ერთად მათგან თავი, უნდა უტყდნენ უსაქმურთ, რადის მოგვცემენ ნებას კრიტიკისას. შეიძლება კავშირის კომიტეტის არ სურს ვისმესი კრება, ან იქნება ვერ ხელახს ჩვენს აბოძებულ ქვეყნის, სადაც დღე-დღე უნდა ველოდეთ აჯანყების აფეთქებას, შეიძლება ის ვერ ხელახს, რომ სჭირდა შეიარაღება, საერთო მდინის გამოემუშავება, ადგილობრივი ტაქტიკური კითხვების გადაწყვეტა. ერთი სიტყვით, ის სრულ ძილშია და, აი, ქუთაისის კომიტეტის მას იმეორებს, უმითით თუგნ ვერ გადავვცამ! მამ თქვენს იძინეთ, კონსენსუსი, მარა ისე ვა, რომ სხვებს ნუ ემართათ უფრო ხალხს.

კავკასიის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციების კონფერენციასზე ბათუმის მუშათა ორგანიზაციების და გურიის კომიტეტის დელეგატებმა შემოიტანეს შემდეგი განცხადება: „რადგან კავშირის კომიტეტი არ აკმაყოფილებს ცხარეების ან ერთ მთხზონილებას, ხალხი კავკასიის ს. დ. ორგანიზაციების შეერთების გადადება შეუძლებელია, ჩვენ, მას შემდეგ, რაც კ. კომიტეტთან მოლაპარაკება კონფერენციის კავკასიის სიუხდათ გადასაქვრათ ვერ მოხერხდა,* ამით განცხადებთ: ვერ ვთვლით ჩვენთვის შესაძლებლად, ხელები შევიკრათ კავშირის წესდებით კავშირის შეთანხმების, რამედიც, რავგრც ჩანს, განკვე გვიანდება კ. კ.-მიერ, და შევდივართ ორგანიზაციულ დემოკრატიულებაში კონფერენციასზე წარმომადგენელ ორგანიზაციებთან“.

კორესპონდენციები.

სოფ. ტირაქისი. (ქართლი). ადგილობრივ მემბერულემ ნ. სულხანიშვილი (სტუდენტი!) გამოიწერა ყაზახ-რუსები და თავისივე წინამძღოლობით აღდგომა დღეს მიუსია გლეხებს. „ზეკუცია“ არისო და იწყეს ოჯახთა დარბევა. ვინც ენა შეუბრუნა ან არ დაანება სარჩო-საბადებელის დატაცება, სცემეს და მოკლეს. ასე რომ პირველ დღესვე, აღდგომას, მოკლეს 8 კაცი, 7 დასჭრეს, 15-მდის ძალზე ნაცემია, ამითში ქალებიც არიან. ეს ბარბაროსები ქალებს ლაჩაქს გლეხდენ თავიდან და ფეხქვეშ თელავდენ. მიქონდათ ყველაფერი, ფული, ვერცხლფულობა, საქმელი, სასმელი. თვით სულხანიშვილი, ყაზახ-რუსების ტანისამოსით გადაცმულ-

მა, სამი გლეხი მოკლა. აი მოკლულთა გვარები: ტატუნაშვილები ვანო (37 წლისა), სინო (30 წლისა), სანდრო (35 წლისა), ვიგო (30 წლისა), სულყველა ცოლ-შვილიანები და რაჟდენა (32 წლისა) უცოლო. ამ წაირათ ეს ერთი დიდი ოჯახი ერთიანათ ამოწყვიტეს. მეორე ოჯახიდან მოკლეს: ტატუნაშვილები ნიკო (22 წლისა), ილო (20 წლისა), უცოლონი და ერთი ცხველი. გარდა ამისა ზერკვიდეს თავი დაუმტვრიეს თოფის კონდახით, სულთმობრძანია.

ტატუნაშვილების ამოწყვეტის მიზეზი აი რა იყო: როცა ყაზახები სულხანიშვილის მეთაურობით კარს მიადგა დასაბრუნებლად, შინ დახვედრიათ ხუთი კაცი და განუცხადებიათ, სახლში ერთად ნუ შემოხვალთ, ნუ ავგიკლებთ, გვითხარით რაც გსურთ, ერთი თქვენგანი შემოვიდეს და ამასთან ერთად რაც გვებადია თქვენს ბინაზე მოვიტანთო. პასუხით თოფები დაუხლიათ და იქვე მოუკლავთ ხუთივე. ამას დაუმტვრეთ ისიც, რომ ტატუნაშვილები და სულხანიშვილი კი ხანია ერთმანერთს მამულს უჩიოდენ და გადაკიდებული იყვნენ და ადვილათ წარმოიდგენთ იმდენი კაცის ამოკლეთის ნამდვილ მიზეზს.

გურიისში ალიხანოვის შესვლამ გააძნევა ბნელში მიმალული ჩვენი მტრები და ამათაც თავი წამოყვეს საჯარო შოთ. ალიხანოვს ბევრი ფული მიუღია ხაზნიდან კაცების მოსაყიდვად და ისიც ხელაშლილათ მოქმედებდა. მას შინონთა მიუღია ბრბო ჰყავს, მათ აქვთ განსაკუთრებით ნიშანი და როცა ღამის 8 საათს შემდეგ ქუჩაზე სარაზლის ნება არავის აქვს ოზურგეთში, ისინი თავსუფლათ დადიან და ცხარულიც ვერას უბედავს. ჩვენ რედაქციას მოუვიდა სინა ჯაშუშებისა, რომელთა რიცხვშია ოზურგეთის ბევრი „წარჩინებული“ პირები და ასე გასინჯეთ, ერთი ცნობილი მანდილოსანიც! ჩვენ ვერ არ ვაქვეყნებთ ამ სიას და გუყურებთ, თუ მათ საგმირო საქმეებზე კიდევ მივიღეთ ახალი ცნობები, მაშინ გამოვაცხადებთ და შემდეგ პასუხი ვასცენ ხალხს. როგორც გვწერენ, ქვეითი ჯარი ვარჯათ იქცევა, ყაზახები და პლასტუნები მხეტვრათ; ოზურგეთიდან გაქცეულა რამდენიმე სალდათი თავისი თოფებით, — ამათშია 1 რუი, 1 პოლანელი, 3 ომები, 2 ქართველი; ნატანგიდან გაიქცა 2 სალდათი, ხლოო წინეთ კიდევ ლახხუთიდან 3 სალდათი სომხები, ეჭებენ, მარა დღემდის ვერ უბრავათ;

გურიისში მოხდა პრაზგანდისტთა კრება და სხვათა შორის დაადგინეს — გაგრძელებულ იქმნას წინანდელი ტაქტიკა:

- 1, ბოიკოტი მთავრობის წინააღმდეგ ყველაფერში (გარდა სახელმწიფო გადასახადებისა);
- 2, ბოიკოტი მობილიზაციის, თუ გამოცხადდა;
- 3, ბოიკოტი საკლესიო გადასახადების;
- 4, არჩევა თავისი მამასახლისის მთავრობის მამასახლისების მაგიერ, რომლებსაც არავინ არაფერზე მიმართავს.

ბორის მაზრიდან გვატყობინებენ: „გომში და ქარელში დაბანაკებულია თავად აზნაურთა და შეძლებულ გლეხთაგან შემდგარი მილიცია რიცხვით ოთხას ხუთას კაცამდე. მილიცია, შეიარაღებული მთავრობის ნებართვით ახალ სისტემის თოფებით, სწავლობს თოფის სროლას და ემზადება გლეხთა წინააღმდეგ გასალაშქრებლათ“.

გლეხთა მოძრაობამ სოფლის შეძლებული წაწილი შეაერთა და თავის კლასიურ მტერს შეჯახა. ეს დაწვეისია მოქალაქობრივ ომისა. ცხადია, ძლიერ ადრე მოწავე გაგხდებით დიდებულ შეტაკებისა, ჩვენ მოვუწოდებთ ყველა მომხრეს და თანამგრძობს იარაღი შეიძინონ.

*) კავ. კომიტეტი თავის ალგას არ აღმოჩნდა!

იპრის ხეობა. ის, ვინც ჩვენს გლეხკაცობაზე გულგატეხილი იყო და მისი გააღმარება არა სწამდა (ჩამწუხაროდ და სამარტხვიწოდ ასეთი შეხედულებისა დღესაც ბევრია) დღეს დარწმუნდება, რომ ჩვენს სოფელ მდამიდ ხეობაში სწორედ ეს გააღმარების სული ტრიალებს. ხალხმა გაიღვიძა, ყველგან და ყოველთვის ძმობა-ერთობასა, თვითმპყრობელობის დამხობასა და არსებულ წესწყობილების შეცვლაზე ლაპარაკობს; დღესასწაულებსა და სხვა ყრილობაზე სოციალ-დემოკრატიის წითელი დროშები, შესაფერის წარწერებით, მალა ჰაერში ფრიალებს, ჩვენი დაბეჭავებულ გლეხთა შვილები ახალგაზდები მარხელივხას მღერაინ და თან დასახიან: ბროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით! გაუმარჯოს სოციალიზმს, ძირს თვითმპყრობელობა, გაუმარჯოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას და სხ. და სხ. — ამას წინა დიერის ხეობის ერთს სოფელში, დღესასწაულის დროს ნამამასახლისარის მომხრეებმა სიმთვრალის დროს დროშა გალანძღეს; დროშის გამლანძღვრები გლეხებმა კინ ლამ აკუწეს. მეორე დღეს მთელის სოფლის თანდასწრებით დამნაშავეებმა ხალხის წინაშე მოიბოძლიშეს — პატიება ითხოვეს, დროშას აკოტეს, და გარდა ამისა, მოსამართლეებმა სასოფლო მუშაობა დააკისრეს.

სოფლებში შიგა და შიგ მოთხოვებიან ისეთი, რომელიც გულით არ თანაუგრძობენ ახალს მოძრაობას — ზოგი სოფლის ბურჟუა, ზოგი — ნამამასახლისარი, ზოგიც არსებულ მთავრობის მიერ სხვაფრივ დაჯილდოვებული, მაგრამ სახალხო მანც ვერ ჰბედავენ უკმაყოფილების გამოცხადებას, სახეებით ემორჩილებიან ახალგაზდობას — „ერთობის ხალხს“.

თფილისის მარხის უფროსს ლევან ჯანდიერს ძილი დაეკარგა: პირველ ხანად ვერც კი წარმოედგინა გლეხების „ბუნტი“, მაგრამ როდესაც ზოგიერთ სოფლებში არ მიიღეს და კუდა-მოდებულნი გაისტუმრებ — წადი, შენი შაქარიც აღარ გვინდაო, — დატბა და სოფელითა შიშართ წერილებში სოფლებს ხან ურჩევდა, შეინანიეთ და მთავრობა ისევ გაბატონებო, ხან თავის ქართველობასა და მამულის მოყვარეობას აგონებდა ხალხს — მე ჩემი სამშობლო მიყვარს, დაწყნარდით და ყველაფერს შეგისრულებთო, ხოლო ამ ხერხმაც რომ რომ ვერ გასჭრა და სიტყვაც არ აღირსეს, ენლა ემუქრება — თავადის მამულში ნუ შეღიხართ, თორემ ჯარს ჩაგიყენებთო. თავადმა თადო ჩოლოყაშვილმა თავის მამაპაპის მიერ ჰარმულად და ხრიკებით მითვისებული მიწდორი გლეხებს დაუბრუნა (ჩასაკვირველია შიშით, არა კაცთ-მოყვარებით) და ლევან ჯანდიერი კი ეუბნება გლეხებს — თავადის მამულში ნუ შეხვალთ, თორემ ჯარს ჩაგიყენებთო. აი ამას ჰქვია მამულის მოყვარეობა.

გაიგეთ, ძებო — გლეხებო, ეს ის ლევან ჯანდიერია, რომელმაც თვით რუსეთშიაც კი გაუქმებული როზგი ხელახლად შემოიღო და თელეთში ისმარა ადამიანთა საცემლად; ეს ის ლევან ჯანდიერია, რომელმაც, მარტყოფის მონასტრის გაძარცვის საქმეში წინააღმდეგ 75 მოწმისა სთქვა, ჩემი ავტორიტეტით ვამტყიცებ, რომ მონასტერი გურულებმა გატახეს, რადგანაც საზოგადოდ გურულები ყველანი ავაზაკები არიანო, ეს იმ მთავრობის ჩინოფნიკი ლევან ჯანდიერია, რომელიც თქვენივე ნაფლთა და სისხლითაა გასუქებული, იცოდეთ ეს და შესაფერი მსჯავრი დასდევით...

პირველ ხანად ხალხმა, ცოტა არ იყოს, წაიბოძო და არ იცოდა რა გზას დასდგომოდა, ხოლო ახლა სოციალ-დემოკრატიის ავტორიტეტის ხელმძღვანელობით გარკვეულს გზას ადგას — მას სწამს ერთად ერთი სოციალ-დემოკრატიული პრინციპები და სხვა მიმართულება ვერ წაიტყუილებს. ზოგიერთმა ცრუ ვაებატონებმა, ფედერალის ავტონომისტებმა და ნაციონალ-ლიბერალებმა სცადეს ხალხს გადაბირება, მაგრამ მალე ლილა გაუხუნეს; სახრებით იფრინეს — ჩვენ ერთობა, ძმობა და თანსწორობა გვინდაო.

თფილისი. სტამბებიდან. — საერთო გაფიცვებს სტამბის მომუშაენი აღტაცებით შეხედნენ. შეჩერდა ყველა სტამბებში მუშაობა. მუშაკნი განხეთქილები გამოდიოდა თითქმის ორა კვრის განმავლობაში, გარდა „კავკასისა“, რომელსაც იცავდა ჯარი და პოლიცია. საერთო მოთხოვნები იყო წარდგენილი. ორი კვირის გაფიცვის შემდეგ დაიწყო მუშაობა კომიტეტის გადაწყვეტილებით, რადგან ყველასათვის ცხადრ იყო, რომ სანამ არსებობს მეფე და თვითმპყრობელობა, ჩვენი მოთხოვნები სრული დაკმაყოფილება ყოველდღე იყო. დავიწყეთ მუშაობა, გაფიცვის დღეებისა მოგვეცა და რაც შეეხება 8 საათს და სხვა მოთხოვნებით, მოთხოვნებითვე დარჩა ჩვენ მაინც მოუსვენრობას ვგრძნობდით და ველოდით შემთხვევას ხელახლა წარგვედგინა ჩვენი მოთხოვნებიანი და გავვეტანა კიდევ. მარტლაც, მოხდა თფილისის ყველა სტამბების წარმომადგენელთა კრება, შეიმუშავებულ იქნა მოთხოვნებიანი სამენახე ადგილო რიგი კომიტეტის ხელმძღვანელობით და წარუდგინეთ კიდევ სტამბის პატრონთ. იმათ უკრიც არ გაიბერტყეს, არც არავითარი მოლაპარაკება არ იქონიეს მომუშავეებთან, რამაც უფრო ბრანზე მოიყვანა ისინი. ამიტომაც მოთხოვნებითა წარდგენის დღესვე ზოგიერთ სტამბის მომუშავეთ განახორციელეს კიდევ რვა საათი — ადგენ და აღარ იმუშავეს; ამას მიჰყვა დანარჩენი სტამბებიც და ყველგან დაწესდა. ასევე მოიტყენ კვირა-უქმეების წინა დღით 6 საათის დადგენაზე, კვირა და უქმე დღეობით გახეთქებზე და ხედმეტი მუშაობის მოსაზრებაზედაც. ერთი სიტყვით, დაწესდა სამუშაო დროთ 8 საათი, კვირა-უქმეების წინა დღით 6 საათი, მოისპო ხედმეტი მუშაობა და შეწყდა ორშაბათობითა და საზოგადოთ უქმეების შემდეგ გახეთქების გამოსვლა, გარდა იმავე საზიზღარ მთავრობის გახეთის „კავკასისა“ მხოლოდ ამის შემდეგ განიტიცენ მთავარმართებლის სტამბის მომუშავენიც ხსენებულ გახეთის მომუშავეებთან ერთად და წარადგინეს საკმაოთ გრძელი მოთხოვნებიანი. რათქმა უნდა, მათ მოთხოვნებს მთავრობა ვერ დააკმაყოფილებდა. რამდენიმე დღე სულ არ გამოსულა „კავკასი“, შემდეგ კი მხოლოდ ნახევარ ნომრობით ძლიერ გამოუშვეს ხელობის მკოდნე სალდათების შემწეობით. გაფიცვა გავრძელდა თითქმის ათი-თორმეტი დღე. შემდეგ კი ცოტა რამ მისცეს (10 საათის მაგიერ 9 საათი), დანარჩენსაც შეპირდენ და იმათაც დაიწყეს მუშაობა, მხოლოდ რა იქნება მოტყუილების შემდეგ, გგონი ადვილი წარმოსადგენია. სტამბების მომუშავეთა მოთხოვნებს პოლიტიკური ხასიათი ჰქონდა.

- შინაარსი:** 1) კონფერენცია; 2) დამფუძნებელი კრება; 3) დროებითი მთავრობა და ჩვენი ტაქტიკა; 4) ქართველი ნაციონალისტები; 5) შინაური მიმოხილვა; 6) „უმრავლესობა“ და „უმცირესობა“; 7) პარტიიდან; 8) კორესპონდენციები.